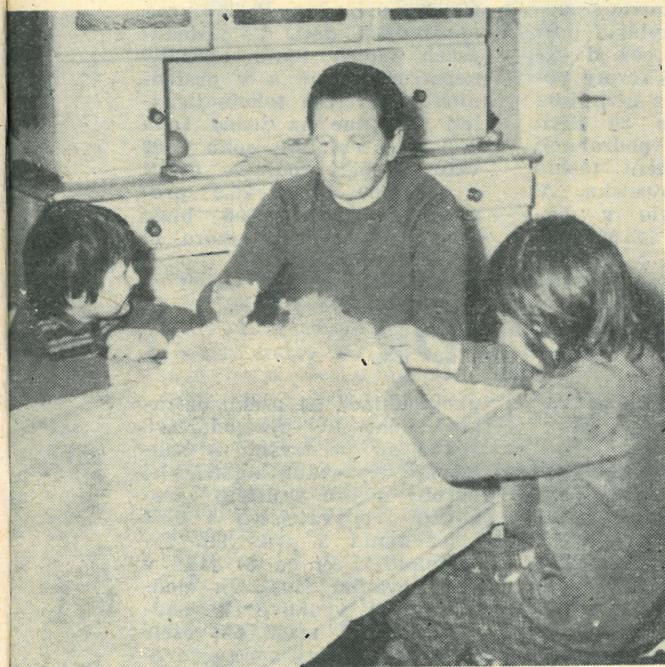

ZIVOT

KULTÚRNO SPOLOČENSKÝ ČASOPIS

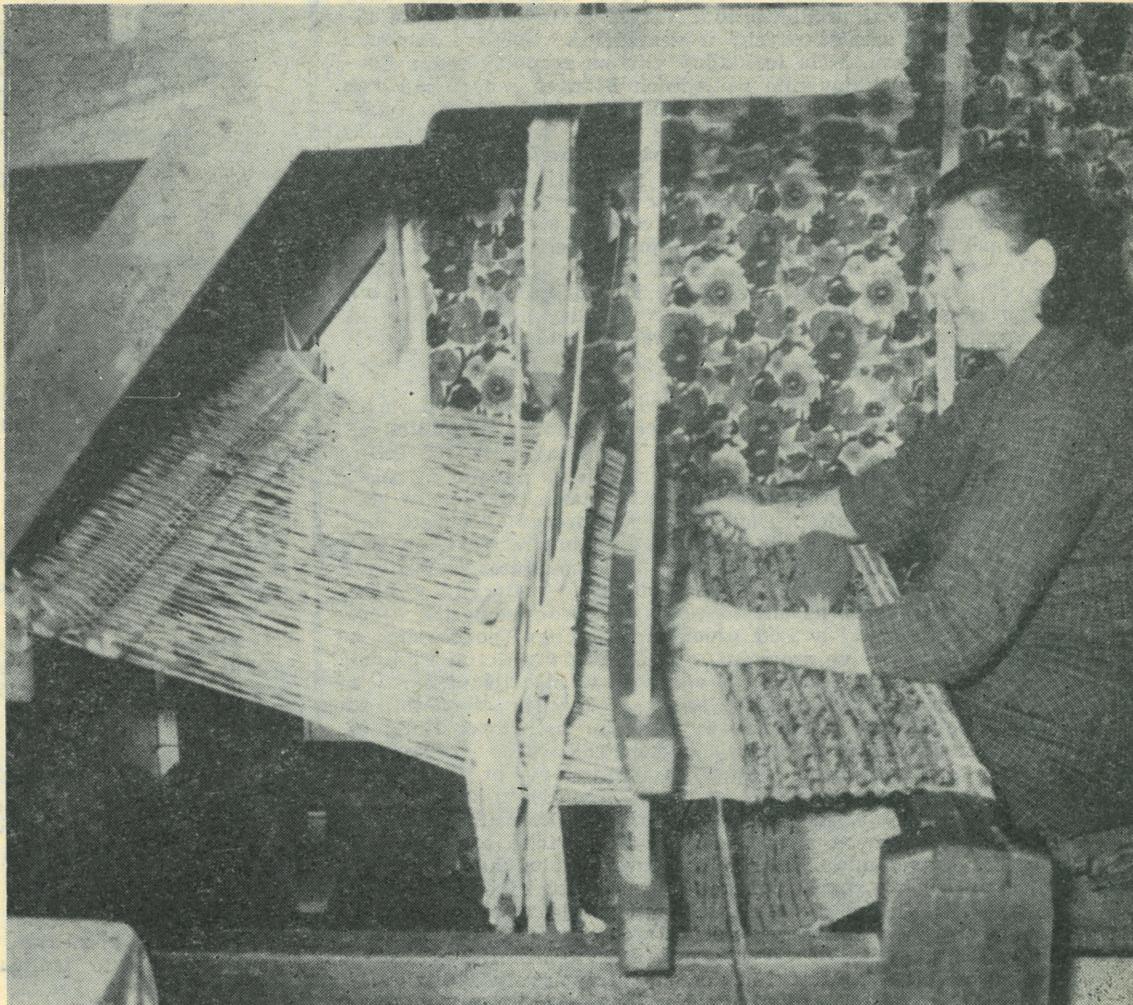
MAREC • BŘEZEN • MARZEC • ČÍSLO 3/1977

ROCNÍK 20 cena 1 zl

Vtomto čísle nášho časopisu uverejňujeme viacero materiálov tematicky zviazaných so ženami. Nie je to, samozrejme, náhoda. Marec sa predsa, podľa všeobecne prijatých tradícií, spája v našom vedomí s ôsmym dňom tohto mesiaca — s MEDZINÁRODNÝM DŇOM ŽIEN.

O ženách sa tvrdí, že majú odlišné povahové črty než muži. Zdôrazňuje sa pritom ich cítové bohastvo, nežnosť hľbka lásky, oddanosť, trpeznosť, vytrvalosť. Ospevuje sa ich krásu, pôvab, ženskosť... Nie je to však obraz príliš zužený? Musíme predsa pamätať na ne aj ako na ženy pracovníčky, ktoré sa vzdelávajú, rozvíjajú svoje

našim ženám

schopnosti, pôsobia v každej oblasti nášho hospodárskeho, politického, spoločenského a kultúrneho života. Prítom je skutočne podivuhodné, ako dokážu

zvladiť svoju prácu v povolani s rodinnými a domácimi povinnosťami.

Ženy sú predovšetkým matkami, nositeľ-

kami života, hrejivým slnkom rodinného krbu. Ani ten najpozornejší muž nedokáže nahradiť ženu v jej starostlivosti o domácnosť, o výchovu detí a vôbec v tom

všetkom, čo dokáže iba ona pre udržanie rodinného tepla. Za to všetko im patri veľké uznanie a srdečná vďaka.

Hovoriac o ženach, myslíme aj na naše krajanky z Oravy, Spiša a českých stredísk, na všetky krajanské babičky, manželky, sestry, dcéry, mladé dievčatá i staršie ženy, ktoré tak usilovne pracujú na poli, v závodech i domácnostiach, a prítom nezriedka vyvívajú aj aktívnu spoločensku pôsobnosť v našej Spoločnosti. Niektoré z nich sme navštívili a porozprávali sa o tom, ako žijú a pracujú, po čom túzia, aké majú plány do budúcnosti. Prečítajte si o tom na 6. str.

NA SNÍMKACH: hore zľava — krajanka Katarina Molitorisová z Kacviny s deťmi; hore sprava — krajanka Helena Čonglová z Jurgova; v strede zľava — krajanka Anna Špernogová z Kacviny s vnukmi; vedľa — Jurgovské dievčatá, členky folklórneho súboru MS KSČaS. Sprava doľava: Anna Mačičáková, Mária Gombošová, Mária Gombošová, Vlasta Vojtasová, Helena Gombošová a Marta Gombošová.

Foto: J.S.

ZÁSADY NAŠÍ DEMOKRACIE

Po lednovém, VI. plénu ústředního výboru PSDS, se uskutečnila řada setkání a celostátních porad o společensko hospodářských otázkách. Byla to nejenom setkání s konkrétními lidmi, ale byla adresována celému společenství, jemuž bylo umožněno seznámit se s projednávanou problematikou prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků. Provozadý význam mělo i to, že celé řady těchto porad se zúčastnili přední strančtí a vládní činitelé. Známe tedy dnes řadu faktů, hodnocení a názorů na otázky, úhrnně se týkající každého občana.

Cetné referáty a diskuse zdůrazňují uskutečňování náročného společensko hospodářského programu rozvoje země v letech 1971 — 1976. Bylo to totiž období mimořádně intenzivního rozvoje a zásadního zlepšení životních podmínek národa. V tom období dva miliony mladých lidí došaly práci a tedy výdělek a možnost zvyšovat své kvalifikace a stabilizovat svůj život. Dnes splácejí společnosti dluh pracovní produktivitou. Vzrůst reálných mezd se týkal všech zaměstnaných; u zemědělců byl zaznamenán vzrůst příjmů. Mělo to kladný vliv na rozpočty rodin. Současně s uspokojováním základních běžných potřeb můžeme odkládat stále více prostředků na různé vlastní hospodářské nebo všeobecné kulturní investice. Souběžně s těmito přímo pocítovanými úspěchy byl realizován program modernizace celé země, který dále pokračuje. Součástí tohoto jevu, zcela ojedinělého v našich dějinách z kvalitativního a kvantitativního hlediska, je přestavba a rozvoj průmyslu, zemědělství s celým širokým programem výživy národa, bytová výstavba v městech i na venkově, zlepšení situace ve zdravotnictví, sociální péče a komunálním hospodářství, zpřístupnění vzdělání, osvěty a kultury a řada dalších významných přeměn. Nynější rok a budoucí léta budou obdobím dalšího úspěšného rozvoje naší socialistické vlasti.

Uskutečňuje se tento náš rozvoj bez potíží, bez poruch? Nikdo neukrývá, že vystupují určité záporné jevy. Poukázal na ně — a nikoliv poprvé — první tajemník ÚV PSDS s. Edward Gierek na setkání s pracujícími závodu „Ursus“, které se uskutečnilo 3. února t.r. a nazval je „cenou dynamického rozvoje“; prohlásil, že „v procesu realizace tak široké fronty úkolů se stěží lze vyhnout určitému napětí v hospodářství.“ Je citelné, bolestné proto, že postihlo určité úseky zásobování trhu a dodávky materiálů v některých odvětvích našeho hospodářství. Jsou to potíže, které se dají překonat a jsou přechodné. Jíž nyní pozorujeme a pocitujeme, že ve srovnání s posledním čtvrtletím minulého roku nastoupilo určité zlepšení v zásobování měst a také venkova. Předpokládá se, že s každým čtvrtletím se tyto potíže budou zmenšovat a budou ustupovat. Bude to dosaženo důslednou realizací konstruktivního programu, ofenzívou, mobilizací veškerých sil, uvolněním prostředků a rezerv — všech a všude.

Když s. Edward Gierek hovořil v „Ursusu“ o našich úspěších, plánech a potížích, zmínil se také o událostech z 25. června minulého roku: „Drama onoho dne jsme těžce prožili. Vy, celé společenství, politické byro ÚV PSDS, vláda, já osobně. Nelze nikomu mít za zlé, že ve věci vládního návrhu na změny ve struktuře cen a příslušného zvýšení mezd měl jiné mínění, pokud je uplatňoval v ozvuduší vážnosti a klidně. Návrhy vlády vyplývaly v racionálních předpokladů, avšak mohly být — což jsme ninohokrát zdůrazňovali — zavedeny pouze se souhlasem široké veřejnosti.“ Dále prohlásil: „Neexistují takové problémy, které v naší polské rodině by nemohly být demokraticky projednány a pro něž by se nenalezlo správné řešení. Ze zkušeností minulého roku vyplývá základní závěr: za každé situace nutno dodržovat neochvějně normy a zásady společenského soužití, normy a zásady socialistické demokracie. Je to naše společná povinnost — státních orgánů a všech občanů.“

Taková forma naší demokracie je vyslovena v Ústavě PLR a je známa jako KONSULTACE a nejdůležitější je to, že tato forma se osvědčila v praxi. Veškeré výtržnosti a pouliční svády jsou asociální, jsou násilným porušením zákona. Červnový konflikt byl správně hodnocen a rozhodně a velkomyslně uzavřen. Jak víme ze zprávy PAP, Státní rada na návrh s. Edwarda Gierka se rozhodla použít práva udělit milost osobám odsouzeným za činy spáchané v událostech 25. června minulého roku.

Chceme žít a pracovat v klidu a s pocitem zodpovědnosti formovat stále dokonalejší po prosinci náplň rozvoje země ve smyslu usnesení VI. a VII. sjezdu strany a v souladu s rozhodnými a závaznými slovy s. Edwarda Gierka, vyslovenými v „Ursusu“, které vyjadřují smýšlení a pocit společenství. Nejsme však tak naivní, abychom nevěděli, že existují v cizině střediska a také doma jednotlivci, působící proti zájmům Polska, abychom nechápali, že jsou — a tentokrát se povolávají na červnové události — schopni vymyslet jakoukoliv zámkiku, aby mohli zaútočit na všechny mající největší význam pro naš stát a pro každého praeujícího. K této rozvratné činnosti s. Edward Gierek prohlásil:

„Lidové Polsko se chlubí svými velkými úspěchy, těší se úctě ve světě, má osvědčené přátele. Ne všem se to líbí. Musíme s tím počítat. Takové je právo třídního boje. Chá-pajíc politický smysl činnosti lidí, kteří nejednou proje-vovali neprátelství vůči socialistickému Polsku, každý člo-věk dobré vůle, každý vlastenec se bude rozhodně distan-covat od sil směřujících k vyvolání neklidu v naší zemi — isem o tom hluboce přesvědčen.“

Náš časopis se dostává do rukou lidí mimořádně pracovitých a společensky angažovaných. Mnohokrát dokázali svůj vlastenecký postoj. Jak na svých pracovištích — většinou v zemědělství, tak také ve veřejné práci ve svých vesnicích, obcích a oblastech. Jako členové Kulturní společnosti Čechů a Slováků v Polsku kladně bilancují v letošním roce výsledky své třicetileté existence a své působnost. Dnes se společně se všemi činorodě účastní uskutečňování usnesení V. a VI. pléna naší strany. Je to nejdůležitější, protože nejlépe slouží společné věci a cíli uskutečňování veškerého našeho ctizádostivého usilování a aspirací.

ÚČASTNÍCI CELOŠTÁTNÉJ PORADY robotníckeho aktív u Zväzu pol'skej socialistickej mládeže zverejnili výzvu mládeži, ktorá o.i. vyžíva, aby vynikali v práci, učení a vojenskej službe, zovšeobecňovaní moderných myšlienok a technickej kultúry, v plnom využívaní nových technológií, v rozhodnom boji s prejavmi životného minimalizmu a priemernosti, s bezduchostou, prejavmi rodinkárstva a úplatkárstva, alkoholizmom a prízivnickým spôsobom života.

Na snímke: Edward Gierek na stretnutí s mládežou.

■ POČET OSÍPANÝCH
podľa predbežných údajov
sčítania z januára 1977 sa
vlni v celom poľnohospo-
darstve znížil o 22,5 perc., v
tom na súkromných gazdov-
stvách o 29,3 perc. Pokles
počtu dobytku v celom poľ-
nohospodárstve činil 6 perc.
a na súkromných gazdov-
stvách 10,2 perc.

■ ODOBOJÁŘI v preváža-
júcej väčsine využívajú u-
výhody, ktoré vyplývajú z
zákona o odbojároch.
ZBoWiD vydal minulý rok
potvrdenia vyše 300 000 svo-
jich členov a 11 000 neorga-
nizovaných odbojárov.

**■ UVOLŇOVANIE NA
PÄTIA JE VÝHODNÉ PRI
VÝCHOD A ZÁPAD — kon
štoval predsedu SPD Willy
Brandt v interview pre brit
skú televíziu BBC a dodal
„Na základe mojich rozhovo
rov s Leonidom Brežnevom
som sa utvrdil v presvedčení
že sovietsky vedúci činite**

sa úprimne snaží nájsť cestu, ako predbehnúť vojne, znížiť výdavky na obranu a týmto spôsobom získať sumy určené na vnútorné potreby krajiny, na pozdvihovanie blahobytu národa.”

RAST KINDNAPINGU
zaznamenali naposledy mno-
hé západné krajinu. Za pos-
ledných päť rokov sa počet
únosov v USA zvýšil 24-krát.
Pred siedmimi rokmi v Ta-
liansku bolo deväť únosov,
minulý rok už 340. Rastie aj
výška výkupného, ktoré v
súčasnosti dosahuje dokonca
osem mil dolárov.

DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ V ČSSR

V Československu předpo-
kládají, že na přelomu břez-
na a dubna 1977 přijde na
svět patnáctimilióntý obyva-
tel ČSSR.

Kladné tendenze v růstu počtu narození zaznamenalo Československo v posledních šesti letech. Mimořádně rekordní byl rok 1974, ve kterém se narodilo 291 000 dětí. V minulém roce se narodilo 288 000 dětí. Je to nejvyšší ukazatel přírůstku dětí v Evropě. Tyto tendenze podporuje řada kroků, jež stáčí pro udílení pomoci rodinám s více dětmi. Zvýšil se počet zařízení pro malé děti

— jeslí, mateřských školek a dalších. Vystoupilo snížen relativního procesu stárnutí obyvatelstva ČSSR — 51 procent tvoří lidé narodení po válce.

Vysoký přírůstek dětí však způsobil určité potíže a odhalil nedostatky, zvláště počtu míst v jeslích, což si vyžádalo hledat nové formy péče o děti. Jednou z nich jsou odbokočky jeslí pro 20 dětí, psali jsme o tom podrobněji na příkladech řešení těchto problémů na Slovensku. V minulém roce bylo v mateřských školkách 522 000 dětí.

Podle prognóz československých demografů bude hladina přirozeného přírůstku vysoká i v budoucnosti, což způsobí příslušný vzrůst obyvatelstva země. Bylo vypočeteno, že v letech 1976 – 1980 na jednu statistickou ženu v ČSSR připadne 2,39 proc. narozených dětí. V následujících letech tento ukazatel nepatrně klesne a v posledních pěti letech tohoto tisíciletí připadne na jednu ženu 2,25 narození. Do roku 2000 vzroste počet rodin v ČSSR o 1 200 000 čili o 25,9 procenta. V roce 2000 bude mít Československo skoro 17 miliónů obyvatel.

ZEMEDELSTVÍ V NDR

tun mléka a 13 miliónů vajec.

Minulý rok nebyl pro zemědělství NDR úspěšný; bylo sucho a menší sklizeň nev předcházejícím roce. Z uveřejněné zprávy v NDR o splnění plánu v minulém roce vyplývá, že zásobování trhu potravinami bylo stabilní. Nabídka masa a uzenin stoupala ve srovnání s předcházejícím rokem o 3,7 proc., drůbeže o 2,9 proc., másla o 8,7 proc., mléka o 2,2 proc. a plnotučných sýrů o 5,1 proc. Nedostatečně byl trh zásoben zeleninou, což bylo následkem sucha.

V zemědělské politice nyní
nejší pětiletky, schválené IX.
sjezdem SED, se mimořádn

úkoly ukládá na úseku potravinářského hospodářství. Jedná se především o soustavné zvyšování zemědělské výroby a tím zajistění zásobování obyvatelstva NDR potravinami a průmyslu surovinami. Pojí se to také s přiblížováním životních podmínek na venkově k podmírkám, jež mají obyvatelé měst, tedy jedná se o odstranění rozdílů mezi venkovem a městem.

S tím je spjato také výše uvedené zprůmyslňování metod zemědělské výroby, právo na odměnu zemědělců podle produktivity, právo na povolené a na možnost využívat veškerých výmožností a sociálních výhod v NDR a také všech výsad a práv pracujících.

Kuratórium osvety a výchovy Vojvodského úradu v Nowom Sączi oznámilo ÚV KSČaS, že zápisu na vyučovanie slovenského jazyka ako predmetu v školskom roku 1977/78 sa budú konáť do dňa 15. mája t.r. Zápisu sa týkajú iba žiakov, ktorí sa začnú učiť tento jazyk po prvý raz. Ostatní žiaci, ktorí už navštevovali hodiny slovenčiny v predchádzajúcich rokoch, sa nemusia zapísovať.

Zápis do prvých tried v školách so slovenským vyučovacím jazykom sa konajú podľa všeobecne prijatých zásad, ktoré platia pre všetky základné školy v Poľsku.

Výrazom stále užšej poľsko-československej spolupráce v oblasti politického, hospodárskeho, spoločenského a kultúrneho života sú aj stretnutia na najvyššej úrovni. Na našej snímke prvý tajomník ÚV PZRS súdr. Edward Gierek a generálny tajomník ÚV KSC, prezident ČSSR súdr. Gustáv Husák medzi Varšavami v marci 1974.

Foto: CAF

NA TRIDSIASTE VÝROČIE ZMLUVY PL'R – ČSSR

V spoločnom záujime

Počas pobytu v Poľsku československej vládnej delegácie s predsedom vlády Klementom Gottwaldom bola dňa 10. marca 1947 podpísaná vo Varšave Poľsko-československá zmluva o priateľstve, spolupráci a vzájomnej pomoci; uzavrelo sa rad dohôd v hospodárskej a kultúrnej oblasti; boli vyrovnané otázky poľského obyvateľstva v Československu, ako aj Čechov a Slovákov v Poľsku; diplomatické zastupiteľstvá vo Varšave a Prahe boli povýšené na úroveň veľvyslanectiev. Táto zmluva bola potom rozvinutá a predĺžená na ďalších dvadsať rokov dňa 2. marca 1967.

Podpísanie poľsko-československej zmluvy bolo zvratným bodom v dejinách vzájomných vzťahov oboch krajín a stalo sa mimoriadne významnou udalosťou pre rozvoj vzájomne prospešnej politickej, ekonomickej a kultúrnej spolupráce na základe bratských a priateľských vzťahov. Najmä v posledných rokoch spolupráca medzi Poľskom a Československom dosiahla vyšiu úroveň. Sú to stále sa rozvíjajúce oblasti kooperácie, špecializácie, obchodnej a kultúrnej výmeny, ako aj spolupráca medzi pohraničnými oblasťami, ktoré sú základným činiteľom integrujúcim obe socialistické krajiny a spoločnosť, spojené spoločnými cieľmi a záujmami.

Podstatným cieľom poľsko-československej hospodárskej spolupráce, ktorá je rozvinutím a doplnením pôsobnosti v rámci RVHP, je zaistenie rýchleho spoločensko-ekonomickeho rozvoja oboch krajín pomocou efektívnejšieho využívania materiálov a výrobných zásob každej z nich, racionalné hospodárenie vedeckými a technickými kádrami, ako aj pracovnými silami a lepšie uspokojovanie požiadaviek vnútorného trhu. Dôležité miesto v tejto oblasti má výmena vedeckotechnických výrobkov. Vo vzá-

jomnom poznávaní a zblížovaní sa občanov Poľska a Československa podstatnú úlohu plní stále sa rozvíjajúca kultúrna spolupráca a turistický ruch.

Poľsko a Československo dôsledne realizujú široký spoločenský program, ktorého cieľom je uspokojovanie hmotných a kultúrnych potrieb spoločnosti moderných a rozvinutých štátov a zároveň významne prispievajú k rozvoju všetkých krajín socialistického spoločenstva a upevneniu bratského obranného spojenectva členských štátov Varšavskej zmluvy, ktorej poprednou silou je Sovietsky zväz. Na medzinárodnej aréne obe bratské krajiny uskutočňujú aktívnu mierovú politiku, ktorej cieľom je zastavenie nebezpečných pretekov v zbrojení a prechod k odzbrojeniu, čo je najdôležitejšou úlohou v boji za trvalý mier, likvidáciu konfliktov hroziacich vojnou a jaderným nebezpečím. Je to dôsledná a realistická politika, ktorá upevňuje jednotu všetkých mierových a pokrokových sôl, mierovú koexistenciu a prispieva zblížaniu medzi národmi a prehľbovaniu širokej medzinárodnej spolupráce.

Hodno tuna poukázať na dynamický rozvoj Československa, ktoré dnes zaujima popredné miesto vo svetovej ekonomike a v oblasti vedeckotechnického pokroku. Jeho územie (127 877 km²) svojimi rozmiermi zabera sotva jednu stotinu pevniny na Zemi, teda 93. miesto na svete, a jeho obyvateľstvo (15 mil.) tvorí 0,4 percenta obyvateľstva sveta, čo zaraďuje Československo na 38. miesto. Avšak súčasný počet Československa na svetovej priemyselnej výrobe dosiahol vysoký ukazovateľ — 1,9 percenta. V ťažbe uhlia podiel Československa dosahuje 2,7 percenta, vo výrobe ocele — 2,1 percenta, a vo výrobe strojov — 2 percenta svetovej výroby. Mimoriadne vysoké — šieste miesto na svete, zabera Čes-

koslovensko vo vypracovávaní nových vedeckotechnických riešení na úrovni vynálezov. Dve tretiny obchodných obratov Československa padajú na socialistické krajiny. Jeho hlavnými partnermi sú ZSSR, NDR a Poľsko. Dôležité miesto v širokej medzinárodnej vedeckotechnickej spolupráci Československa má obchod výrobnymi licenciami. V predošej pătročniči Československo predalo do cudziny 430 licencí a kúpilo skoro 400. Je to pre československú ekonomiku osožná činnosť, ktorá, najmä v posledných rokoch, má stúpajúcu tendenciu.

Zavádzanie nových technických riešení má vôbec podstatný význam pre československé hospodárstvo, keďže jeho rezervy pracovných sôl sú prakticky vyčerpané. V súčasnej dobe pracuje námezdne v Československu okolo 7,5 mil. osôb t.j. skoro 50 percent celkového počtu obyvateľstva. Do konca tejto pătročnice sa tento počet zvýší iba nepatrne, lebo len o 80 000 osôb, hlavne mužov. Preto, podobne ako v predošlých rokoch, získanú prácu bude v stále väčšej miere nahradzovať technika. Bude sa spieť k znižovaniu pracnosti výroby a zásoby pracovných sôl sa budú usmerňovať predovšetkým do klúčových výrobných odvetví, takých ako strojárske priemysel, ťažobný priemysel, stavebnictvo a doprava.

Podobné sú prognózy týkajúce sa zamestnanosti v československom poľnohospodárstve, v ktorom pracuje ok. 1 158 000 osôb. V súčasnosti poľnohospodárstvo zamestnáva 25 000 pracovníkov s vysokoškolským vzdelaním a ok. 100 000 so stredoškolským vzdelaním, ako aj vyše 220 000 kvalifikovaných robotníkov. Vyše 1/5 všetkých zamestnaných v poľnohospodárstve sú pracovníci vo veku do 30 rokov. Prognózy rozvoja poľnohospodárstva predpokladajú, že do r. 1990 sa počet pra-

covníkov zamestnaných v tomto odvetví národného hospodárstva zniží na 800 000 osôb, v tom počet robotníkov do 600 000 osôb. V tom istom čase poľnohospodárska produkcia v prepočítaní na jedného zamestnaného sa má zvýšiť približne dvojnásobne. Zároveň sa zlepší veková štruktúra poľnohospodárskych pracovníkov a ich kvalifikácie. Proces spriemyselňovania poľnohospodárskej produkcie, ako aj rozvoj vedy a techniky spôsobia, že sa bude stále znižovať počet pracovníkov zamestnaných v základnej produkcií a počet kvalifikovaných robotníkov dosiahne okolo 70—75 percent. Pracovné sily budú premiestnené do poľnohospodárskych služieb, ktoré budú zamestnávať vyše 25 percent všetkých pracovníkov tohto odvetvia národného hospodárstva. Pre okolo 1/5 mladých ľudí zamestnaných v poľnohospodárstve budú vytvorené podmienky pre získanie plného stredného vzdelania.

Plán spoločensko-hospodárskeho rozvoja Československa, schválený na XV. zjazde Komunistickej strany Československa pre terajšiu, šiestu päťročnicu, predpokladá komplexný, dynamický rast, zvýšenie efektivity a kvality práce vo všetkých oblastiach národného hospodárstva. Úspešným štartom do realizácie tohto plánu boli dobré výsledky dosiahnuté v roku 1976, ktorý bol prvým rokom realizácie päťročného plánu. Umožnilo to značný rast príjmov obyvateľstva a zvýšenie výdavkov na osvetu, zdravotnú ochranu a kultúru. Vyše tri milióny občanov ČSSR dostalo minulý rok vyšie starobné a invalidné dôchody. Tento rok sa dôchodky zvýšia o ďalších 2,7 percenta. Minulý rok bol úspešný aj pre stavárov, ktorí odovzdali do užívania skoro 130 000 nových bytov. V celej minulej päťročnici vybudovali 614 000 bytov, čím sa Československo v dynamičnosti bytovej výstavby dostalo na jedno z popredných miest v Európe. V šiestej päťročnici má sa postaviť ďalších 640 000 bytov s patričnou obchodnou sieťou, službami a školami v nových sídliskách.

Člen predsedníctva ÚV KSC, podpredseda vlády ČSSR a predseda Štátnej plánovacej komisie Václav Hula v interview uverejnenom prednedávnom v týždeníku Kvety o.i. konštatoval, že plán rozvoja československého národného hospodárstva v roku 1977 predpokladá aj dôsledné zaisťovanie dynamičnosti rastu, zvyšovanie efektivity a kvality práce vo všetkých oblastiach národného hospodárstva. Tento plán predpokladá rast priemyselnej výroby o 5,3 percenta, poľnohospodárskej o 6,5 percenta, stavebno-montážnych prác o 6,5 percenta. Plánuje sa aj lepšie uspokojovanie požiadaviek tak vnútorného trhu, ako aj vývozu vysokokvalitných výrobkov. V. Hula vo výpovedi pre tento československý týždeník poukázal aj na stále rastúci význam spolupráce Československa so socialistickými krajinami, ktorá v rámci socialistickej ekonomickej integrácie, koncentrácie a špecializácie výroby a vedeckých výskumov vytvára priaznivé predpoklady pre riešenie problémov zásobovania surovinami a energiou, ako aj pre rast výroby a odbyt tovarov.

Efektívny rozvoj výroby zaručí ďalší rast životnej úrovne národa — zdôraznil V. Hula. Tak napr. priemerne ročne príjmy na jedného obyvateľa dosiahnu úroveň 21 150 korún. Priemerna mzda sa zvýsi o 2,7 percenta, predaj potravín článkov stúpne o 3,2 percenta a tovarov priemyselného pôvodu o 4,6 percenta. V novovybudovalých jasliach a materských škôlkach pribudne 37 000 miest.

Z uverejnených v Československu čísel plánu na rok 1977 vyplýva, že výdavky štátu na hromadnú spotrebú, v tom predovšetkým na sociálne a kultúrne účely dosiahnu tento rok 108,2 mld korún, čo znamená 7 200 Kčs v prepočítaní na jedného obyvateľa. Výdavky na sociálne poistenie sa zvýsia tento rok o 1,9 mld korún čiže o 3,2 percenta. Na zdravotnú ochranu štát určil 740 mln korún a na pomoc pre deti, materské prídatky a na podporu pre mnohotestné rodiny — 400 mln korún. Výdavky na osvetu majú stúpnú o 940 mln korún. Skoro 3,5 mld korún sa určí na reštauráciu historických pamiatok. 13,5 mld pohľadávky na výstavbu.

Realizácia týchto úloh prispeje k ďalšiemu zvýšeniu životnej úrovne československého obyvateľstva, k ďalšiemu všeestrannému rastu jeho blaho- bytu.

ADAM CHALUPEC

J

akého to očekávání, jakého radování na Starém Bělidle! Tak totíž nazýval lid osamělé stavení v rozkošném údolíku, jež paní Proškové, babičce to deři, za byt vykázáno bylo. Děti vybíhaly každou chvíliku na cestu, dívat se, nejele-li už Václav, a každému, kdo šel kolem, vypravovaly: „Dnes přijede naše babička! Samy pak mezi sebou si ustavičně povídaly:

„Jaká pak asi ta babička bude?“ Ony znaly více babiček, podobny jejich se jim v hlavě pletly, nevěděly však, kteří tu svou babičku připodobnit. Tu konečně přijíždí k stavení vozík! „Babička už jede!“ rozlehalo se po domě; pan Prošek, paní, Bětka nesouc ruce kojence, děti i dva velcí psové. Sultán a Tyrl, všecko vyběhlo přede dvěře, vítat babičku.

S vozu slézajíc žena v bílé plachetce, v selském obliku. Děti zůstaly stát, všecky tři vedle sebe, ani s babičky oka nespustily! Tatínek jí tiskl ruku, matinka jí pláče objímala, ona pak je pláče též líbala na obě lice. Bětka přistríila jí malého kojence, boubelatou Adelku, a babička se na ni usmála, jmeno-

várou stěnu. Babička si toho všimla, nechala řeči s deerou, sáhla do kapsáče, říkouc: „No, podívejte se, co tu všecko mám!“ A na klín vykládala růženec, kudlu, několik chlebových křek, kousek tkanice, dva marcipánové koničky a dvě panenky. Poslední věci byly pro děti; když jim to babička podala, doložila: „Jestě něco vám babička přivezla!“ a hned vyndávala z mošinky jablka a kraslice, z pytlíku osvobodila kořata, k košíku kuřátko. To bylo radosti, to bylo skákání! Babička byla nejžádnejší babička! „To jsou kořata májové, čtyř barev, ty chytají výborně myši, dobré jsou v domě. Kuřátko jsou ochočeny, a když si je Barunka naučí, budou za ní běhat jako piškotové!“ povídala babička, a děti se hned ptaly na to i ono, nic se neupejpaly, hned byly s babičkou dobrí kamarádi. Matka je okřikovala, aby daly babičce pokoj a nechaly ji oddechu, ale babička zase říkala: „Přej nám tu radost, Terezko, vždyť jsme rády, že se máme,“ a děti poslechly babičku. Jeden sedí jí na klíně, druhý stojí za ní na lavici, a Barunka stojí před ní a dívá se jí do tváře. Jednomu je divno, že má babička bílé vlasy jako snih, druhému, že má babička sevrkli ruce, třetí povídá: „Ale babičko, vymáte jen čtyři zuby!“ Babička se usmívá, hladí tmavohnědý vlas Barunkin, říkouc: „Když jsem stará, až vy budete staří, budete taky jinaký!“ a děti to nemohou pochopit, že by ty jejich bělounké, hladké ru-

ka, kterou babička vždy při ruce měla a v čas bouřky rozsvítila. Na kamnech stál troubník s křesáním. V pokoji sice užívali k rozžehnutí lahvičky fosforem naplněné, ale babička nechtěla s tím šlavkovitým nástrojem nic mit. Jen jednou to zkoušela, a kdo věděl, se stalo, propálila si fértoch, který měla již pětadvacet let, a ještě prý se div nezadusila. Od té doby nevzala lahvičky do rukou. Hned si zaopatřila troubník, děti přinesly hadrů na troub, dělaly sirky, omáčely špičky v sýre, a babička, když měla svoje obvyklé křesací nádobi na kamnech, s uspokojenou myslí lehala. Dětem to bylo také milejší, a každý den se ptaly babičky, jestli nepotřebuje sirky, že jí jich neděláji. (...)

První, co si babička v hospodářství zcela na starost vzala, bylo pečení chleba. Nemohla snést, že služka s božím darem tak bez všech zachází, ani do díže ani z díže, do pece ani z pece že jej nepřezehnává, jako by cihly v ruce měla. Babička, než kvás zadělávala, kopistem díž pozhelnala a to zehnání opakovalo se, kdykoli těsto do ruky se vzalo, až byl chléb na stole. Nesměl jí také žádný otevřhuba přijít do rány, aby jí „boží dar neuhranul“; i Vilímek, když vešel do kuchyně při pečení chleba, nezapomněl, že má říci: „Pánbůh požehnej!“ —

Když babička pekla chléb, měly vnoučata posvícení. Po každé dostaly po plamenici a po malém bochánku, švestkami nebo jablkami plněném, což se jim dříve nestávalo. Musely ale zvykat, dávat pozor na drobty. „Drobty patří ohničku,“ říkala babička, když smítila se stolu drobečky a do ohně je házela. Když ale některý z dětí udrobil chleba na zem a babička to zhlédla, hned mu kázala drobečky sebrat a říkala: „Po drobečkách se šlapat nesmí, to prý duše v očistci pláčou.“ Také se mrzela vidouc, že se chléb při krájení nerovná: „Kdo se nesrovňává s chlebem, nesrovňává se s lidmi,“ říkala. Jednou prosil Jeník, aby mu babička zakrojila po straně do kůrky, že on to rád jí; babička to ale neudělala, říkouc: „Neslyšel jsi, když se zakrojuje do chleba, že se ukrajujou Pánubohu paty? Nechť je jak je, ty se neuč vymýšlet v jídle,“ a pan Jeníček musel si nechat laskominky zajít.

Když kousek chleba ležet zůstal, i kůrky, co děti nedojedly, strčila babička do kapsáče; trefilo-li se jít okolo vody, hodila rybám, rozdrobila mravenčům, když šla s dětmi, nebo ptákům v lese, zkrátka ona nezmínila jediného soustu a vždy napomínala: „Važte si božího daru, bez něho je zle, a kdo si ho neváží, toho Bůh těžce tresce.“ Jestli dítě chléb z ruky upustilo, muselo jej pak polibit, jako za odpardon; tak i když kde zrnko hrachu leželo, zvedla je babička a vyznamenaný na něm kalíšek s úctou polibila. Tomu všemu babička i děti učila.

Jestli leželo na cestě husí perýčko, babička hned na ně ukázala, říkouc: „Shybni se, Barunko!“ Barunka byla mnohdy líná a říkala: „Ale, babičko, co pak je o pírko?“ Toho ji babička ale hned kárala: „Musíš si myslit, holka, sejdě se jedno k druhému, bude jich více; a to si pamatuj přísloví. Dobrá hospodynka má pro pírko přes plot skočit!“ (...)

II.

V létě vstávala babička ve čtyři, v zimě v pět hodin. První její bylo požehnat se a polibit křížek, visící na klokočovém růženci, jež ona vždy při sobě nosila, v noci pak pod hlavou měla. Pak s Pánembohem vstala, a jsouc ustrojena, pokropila se svěcenou vodou, vzala vřetánko a předla, prozpěvuje si při tom ranní písni. Ona sama chudák stará neměla už spaní, ale vědouc, jak je sladké, přála ho jiným. Asi za hodinu, když vstala, bylo slyšet odměřené klapání pantoflíčků, vrzly jedny, druhé

Babička

BOZENA
NĚMCOVÁ

vala ji malé robátko a udělala jí křížek. Pak ale ohlídlá se po ostatních dětech, volajíc na ně tónem nejupřímnějším: „Moje zlaté děti, moje holátky, co jsem se na Vás těšila!“ Ale děti sklopily oči a zůstaly stát, jako by je přimrazil, a teprv na matčin rozkaz podaly svoje růžová líčka babičce k políbení. Nemohly se ani vzpamatovat! Jak pak, to byla babička zcela jinaká než všechny ty, co kdy vídely; takovou babičku ony ještě jakživ neviděly! Div na ní oči nechaly! Kamkoliv se postavila, obcházel ji kolem dokola a prohlížely od hlavy do paty.

Obdivujou tmavý kožíšek s dlouhými varhánkami vzadu, rásnou zelenou mezulátku, lemovanou širokou pentlí; libí se jim červený květovaný šátek, jež babička na placku vázaný má pod bílou plachetkou; posedují na zemi, aby dobře prohlídnout mohly červený evíkel na bílých punčochách a černé pantoflíčky. Vilímek poškubuje barevné klíčky na rohožové mošince, kterou babička drží v ruce, a Jan, starší z dvou chlapců, zpolehounka zdvihá babičce bílý, červeně pasovaný fértoch, neboť nahmatal pod ním cosi tvrdého. Byl tam veliký kapsář. Jan by byl také rád věděl, co v něm je, ale nejstarší z dětí, Barunka, odstrčila ho, šepťaje mu: „Počkej, já to povím, že chceš sahat babičce do kapsáče!“ — To šepnutí bylo ale trochu hlasité — bylo je slyšet za de-

ce mohly kdy tak svraštělé být, jako ruce staré babičky.

Babička si hned první hodinu srdece svých vnoučat zcela osvojila, však se jim ale hned také všecka vzdala. (...)

Když babička nemusela, to do pokoje nešla. Když neměla ani venku ani v domácnosti co šukat, seděla nejradařejí ve své sedničce, která byla hned u kužné a čeledníku.

Sednička ta byla zřízena dle babiččiny chuti. U vělikých kamen byla lavice, podél zdi babiččino lože; hned u kamen za ložem malovaná truhla a při druhé zdi lože Barunkino, která spávala s babičkou. Uprostřed stál lipový stůl s trnožemi, a nad ním visela od stropu dolů holubička, na podobenství Svatého ducha. V koutku u okna stál kolovrátek, přeslice s naditým kuželem, v kuželi zastrčené vřetánko; na hřebu bylo motovidlo. Na zdi viselo několik obrázků svatých, nad babiččiným ložem krucifix, okrášlen kvítím. Mezi oknem zelenal se v okrouhlíku muškát a bazalka, v plátených pytlíčkách viselo tam rozličné koření, lipový květ, bezový květ, rmen a podobné, babiččina to apatyka. Za dvermi visela ciniová kropenka. V šuplíku ve stolu bylo babiččino šití, svazek nábožných písni, křížová cesta, svazek šnůr do zásoby na kolovrat, tříkrálová křída a hromničná svíč-

dvéře, babička se objevila na zápraží. V tom samém okamžení zakejhaly husy v chlívku, svině záchrone, kráva bučela, kury křídla zatřepetaly, kočky odkudsi přiběhly otrávily se jí okolo nohou. Psi vyskočili z bud, protáhli se a jedním skokem byli u babičky; když se byla nechránila, byly by ji zajisté porazily a ošatku se zrnem pro drůbež z rukou vyrazili. Babičku měly všecky ty zvířátka tak velmi ráda, a ona je. Bůh chraň, aby viděla, že kdo týrá zbytečně, i když to červička bývalo. „Co je člověku ke škodě nebo k užitku a zabít se musí, no s Pánembohem zabte to, jen ne mučit,“ říkala. Děti ale nesměly se divat, ani když se kuře zařávalo, jen proto, že by je litovaly, a ono pak umřít nemohlo. (...)

Když nebylo právě důležitého zaměstnání v domácnosti, seděla babička v zimě ve své sedničce při kolovrátku, v létě ale s vřetánkem svým na dvoře pod lipou neb v sadě, aneb si vyšla s dětmi na procházku. Při tom sbírala bylinky, které pak doma sušila a schovávala pro potřebu. Zvláště do sv. Jana Křtitele chodila na bylinky za rosy, to prý jsou nejlepší. Když byl někdo nemocen, to už babička hned měla některé koření připravené, hořký jetel pro výtrávení, řepíček pro krku bolení a p.; lékaře ona jakteživa neměla. (...)

(úryvky)

**František
Hečko**

ČER- VERÉ VÍNO

Od jedlých gaštanov šípou cestou schádza sa do najvýraznejšej vŕindolskej skutočnosti: do kráľovstva Silvestra Bolebrucha. Vyplati sa zísok k nemu tajne na návštěvu. A pristihnút ho, ako ho držia belo-červené obrovánky nad obloktmi domca vo Vlčích kútoch.

On, najzámožnejší Vlčindolan, už vyše roka sa diva ako väzeň z obloku svojho veľkého domu prosto do očí maľovanej chajde, v ktorej kraluje Kristína. Ani sa nedívá očami. Zrak hádže do hľbky ako dražiak a loví. Preniká i cez steny a záclony a — vidí. Prestojí minuty a hodiny. Nezabúda. Zožiera ho čosi neodbytné. Darmo sa striasa, oslobodzuje a zápasí. Čo ho podmaňuje, to sa nedá sputať, nedá sa vytrhnúť zo srdca, lebo to je — nenávist. Nežaujímu ho krásu zimy, nočné mrazy a denné odmáky, nepôsobí naňho svet, prevalujúci sa do novej jari, nie vie sa nadchnúť pohľadom na Vlčindol, ktorý sa prebúdza k životu. Nenachodí pokoj v rodine, v žene a v deťoch, ani vo víne a bohatstve. Trpí. Trpí mlčanivo, zanovito, strašne. Uvedomuje si, že ho život vsotil doprostred pohybujúceho sa bahna, do trásoviska, že visí na nitke priamo nad priespašou. Pásťou sa bije do hlavy. Drží sa ešte pevne rozumu, hádam by aj vyviazol, keby nie domu na dne Vlčich kútoch...

Nemali sa mu Habdžovci vniest priamo pod nos. Aspoň o piat' nižšie ich mal usadiť zlý duch! Už by sa nemusel dívať na to šťastné a radosné, čo sa tam v hľbočine deje. Všetko by prebolelo. Ale po roku bezprostredného spolužitia, odvracania sa a pozorovania spoza živých plotov, po toľkom myšlienkovom spletení teraz už niet návratu. Áno, duša Silvestrova sčernela, stvrdla a ofažela. Kým sa ešte bránil, za nočných premýšľaní navešalo sa naň akési milosrdné otupeenie. Ale dnes vie, že brániť sa nemá zmyslu, že jednoducho nevládze, že mu ostáva len... pomsta!

Ked' sa mu Kristína vysmykla z rúk a vydala sa za Urbana, prebrel Silvester niekoľko nocí bez sna. Otupeil. Myšlienky mu odumreli v hľave. V zelenomiskom fariskom kostole, keď sa dekan rozkričal o nesmiernom milosrdstve božom, Silvestro-

ve mítve myšlienky znova ozili. Hned' mu vhuplo, že je hlúpost' odpúšťať hriechy svojim blížnym. Ozvalo sa v ňom čosi prirodzené chlapské. Po kázní, keď dekan dočítal ohlášky Olivera Ejhledjefku s Evou Zákalcovou, tvár sa mu zastrela nepobožným odhadlaním. Pretisol sa cez natlačených veriacich, vyšiel na námestie a zamieril do krčmy „U Smädného Vola“. Vošiel tam cez dvor, lebo uličný vchod býval cez omu zatvorený. Sedel tam Štefan Nehreš s piatimi bezbožníkmi v hlbokom pití. Pošepol mu niekoľko slov a Červík sa stratil. Zaplatil zaňho útratu a bez slova sa vrátil ku kostolu poprosiť milosrdstvo božie o prepáčenie...

Bolo to všetko také jednoduché a prirodzené, že sa až laková víťazstva. Vzdialená rodina, ktorej mal v Zelenej Mise a na okolitých dedinách do vôle, Silvestrovu ženbu s Eviou Zákalcovou bez slova schválila. Vedela, že Silvester, i keby bola prejavila opačný náhlad, bol by vynikal svoje, i tak o rodinu nedbal, hocijako sa mu podtiskala.

Eva bola mocná, láskavá, dosť driečna i dosť bohatá. Jej veno nedosahovalo sice ani osminu Silvestrovej zámožnosti, ale Bolebruchovi, ktorí vedeli mať vázne úmysly s chudobnou Kristínou, tátu vec prekážala najmenej. Eva, pravdaže mala rada Olivera, ale Nehreš sa vyznal v nahováračkách: najprv získal rodičov, potom Evu. Ejhledjefka sa predsa nemohol rovnať Bolebruchovi! To bolo každému jasné. Aj Eva. Ve veciach pozemských nebola odchodenčia od svojich rodičov. Dobrosrdečná, náladová, pasívna a poslušná — razom sa naplnila žiadostou priviazať sa na mocnejši kôl, ktorý tak hned vietor nevyvráti zo zeme. Vhupla Silvestrovi do náručia zrelá a vonná, akoby Oliverovi nikdy nebola vyrieckla záväzné slovo.

Bolebruchovi v tomto prípade nešlo o bohatstvo. Mal nadmieru svojho. Všetkých sedem súrodencov umrelo mu maličkých, a kym on dorastol, rodičia stihli povyplácať všetkých strýkov a tetky, a umreli od žiaľu, že poslednú úlohu nevedeli splniť: syna si neoženili. Vo veciach srdca vymkol sa im z hrsti. Bol mladíkom už starším, požiačnym, neporiadnym i nemravným, ale pracovitým, tvrdohlavým a chytrým. Oplýval vlastnosťami, ktoré mohol kedykoľvek premeniť na hotové peniaze.

Kristínu mal rád. Ona, pravdaže, lakovala sa ho. Nebol typom mládence, ktorého dievčatá obletuvajú len pre lásku samu k nemu. A tej lásky Kristína k Silvestrovi necitila. Ostala paňou svojho srdca, kym neprišiel z vojenčiny Urban. Ach, Urban, to bolo niečo iného! Zatmenie slnka na jasnom nebi, nevysloviteľná slast a bezhraničná dôvera... Kdeže Silvester Bolebruch!

Mladí Bolebruchovi po svadbe žili si šťastne. Eva zavaplila si muža povodňou ženskej oddanosti, že sa až utápal v manželskej požívavosti. Prinesla mu do domu prosto všetko, čo potreboval ako chlap. Rozumela mu, vziaľa sa do jeho rozkrivených žiadostí ako len chcel. Na hrubo trocha, ale plodne.

Ked' sa narodil Jožko, mal sa pojašiť. Vzal vreštiace nemluvňa, ovinul ho pravicou, schytíl do ravej ruky fľašu s vínom a pretancoval s dedičom cez izby veľkého domu a cez dvor maštali a dolu schodmi do pivnice. O dva roky narodila sa Lucia. S ňou bolo by sa zopakovalo možno ešte väčšie divadlo, lenže v deň, keď prišla na svet, rozkriklo sa po Vlčindole, že sa do Vlčich kútoch vnesli Habdžovci. A veľký Silvester sa rozpomenuł na Kristínu...

V sobotu pred Jozefom slnco vyšlo teplé a prívetivé. Zo zeme vystupuje jarná chuť viničnej kopačky. Okolo desiatej po ráne, z ničoho nič, začína sa paríž zem. Z vŕindolských stráni a sediel obrátených na juh, nabielo sa dymí, akýsi podzemný zemeplaz podpaluje Vlčindol. Biele pary sa lenivo fahajú po stráňach i medzi stromami, ale nezakrývajú ich celé. Holé stromové koruny z nich trčia ako metly z potrhanej plachty. To ide jar.

Urban Habdža vyberá sa do obecných rún v Dlhých pustáčkoch nakopáť šípov. Mieni ich vysadiť popri chodníkoch vo vinochradoch. Už chce vykročiť zo šopky s plachetkou a klčovnicou, keď z domu vychodí Kristína s deťmi. Magdušku má na rukách. Malička otvára očká, žmurmá na svet a šteboce, ušľújúc sa uvoľníť si rúčky. Marek ciapka nožičku v kálužke, až vystrekne kalná brečka. Kristína zadávaná na vystupujúce pary, blúdi očami po Vlčindole.

Urbanovi sa zdá, že je hriech prešmyknúť sa popri svojich len tak bez všetkého.

— Idem na šípy! — prihováva sa.

— A my kúsok s tebou! — teší sa Kristína.

Idú. Jarná chvíľa ich mäťe radostným opojením. Pod brehom chvíľu postoja. Je taký nežný čas, že im priam rozkazuje mať sa radi. Potom sa rozídu: on nahor do brehu, ona nadol k domu. Trikrát sa obrátila a trikrát si zakývajú rukami. Urban, už celkom hore, z temena Vlčich kútov máva konopnou plachutou.

Pravdaže, nik nevie, že z jedného zo šiestich oblokov pyšného bolebruhovského domu na Jeleních brehoch díva sa skripená tvár Veľkého Silvestra. Sleduje všetko. I chápe všetko. Krahuľčemu zraku nejdú nič z pobožnosti, ktorá sa práve odbavuje vo Vlčich kútoch. Vidí Urbana Habdžu, ako si tanečne pohopkáva s klčovnicou a plachetkou po chotárijej ceste, zarastenej chabráčkam a trnkou. Vie, po čo ide: z chotárných rún vytahuje šípy, aby si ešte viac okrášli tú, ktorú mu kedysi vytrhol z rúk...

Silvester od istého času vrčí na svoju Evu. Trati sa od nej. Neodpovedá jej na manželské otázky. Niekoľko sa mu i pozdáva, akoby ho zdravý rozum zanechával. Nasilu si zaumieňuje neodtrhnúť sa od vlastnej ženy, ale márne: vidí len tú zdola. Pokúša sa ponoriť si Evu v náruči, poobjímať ju spolu s deťmi, vchádzať k čakajúcej za nocí, ale vždy až zaplače neukojenostou. Vie, že Kristína je preho navždy stratená. Pozná Habdžovcov. Ani sa nepokúša predpokladať, že by niektorí z nich vypustili z rúk, čo raz do nich drapli. Ostáva mu len nenávist...

Lenže... i pomsta má svoje formy a zákony. Lahko je pomstiť sa, keď je priležitosť. Akákoľvek priležitosť, len nech je niečo do ruky. Súdit sa, ruvať sa, okrádať iných a vôbec bojovať sa dá len verejne. Jedno už kde: či v poli, či v krčme, či pred súdom. Na jednej strane sú poškodení, na druhej vinníci, tu svedkovia, tam advokáti. Všetko jedno aký. Ale sú! A on, Silvester, čo má on v rukách? Nič! Iba vlastnú nenávist, i tú zdusenú v sebe. Nemôže sa nikomu zveriť: ani súdu, ani advokátom, ani Pančuchovi, ani vlastnej žene. Je sám, a to je strašné...

Ked' Nehreš na zvonícke pri svätom Urbanovi zacená poludnie na zvončeku s detským hľáskom, vyjde Silvester z izby na dvor a odviaže z reťazí svoje psie telce. Zdvené väznením behajú po širokom dvore veľkého gazdovstva ako besné. Oči majú celkom krvavé: Len sa pustiť tieč! V takomto stave neporadí si s nimi ani Eva,

ani paholci, ani dievky. Iba on, Silvester. Pred ním sa plazia a kňúčia.

Vracia sa do svojej izby nespokojný. Hľadá niečo veľmi potrebné. Hádže zrak na pušku. Sníme ju zo steny. Aj sa s ňou vykradne, ale pod oblokom sa miene postava kravskej slúžky, ktorá má tristo očí... Silvester mŕšti zlostne tvárou a zaklaje. Napokon zavesí pušku na klin. Do stodoly, ktorá mu stoji obďalec pri ceste, vedľajšej k jedlým gaštanom, ide celkom holý, bez zbrane. Všeličo, čo si cez dlhé noci vyhútal, ukázalo sa mu teraz prinábezpečným. Lutuje, že nie je noc. Jeho vec neznáša denné svetlo.

Urban, vracajúci sa so šípmi od jedlých gaštanov, kde ho zastihlo poludnie, nechce si už nadchádzat okľukou ponad Jelenie brehy a Vlčie kúty. Dáva sa smerom na orgovánovú cestu. Dušu má naplnenú Kristínom a deťmi. Pohvizduje si a krúti klčovnicou v povetri. Dívá sa na dno Vlčich kútov, kde sa mu medzi stromami belie chalupa s belaso-červenými obrovávkami. Všade vládne ticho a mier.

A predsa!

Pri Bolebruchovej stodole prekvapuje ho podivné chrčanie. Na chvíľu nastrážuje sluch. Ticho. Spraví párok krokov, počuje chrčanie jasnejšie. Pozerá na drevenu stavbu, na odkôrkové dosky na nej, na vráta. Už chce vykročiť a nevšima si maličkosti, keď ho ľak pritíkne k zemi. Sotva na desať krokov pred ním sú Silvestrov psi! Blížia sa ticho, bez brechotu, hrozivo. Krvavé oči a vycerené zuby svietia naň. Zo stodoly čuje jasne Bolebruchovo huckanie.

V mihi vie, v čom sa nachádza. Obytný dom Bolebruchov leží hodne poníže. Kričať nemá zmyslu. Čo sú v dome, nepočújú, a čo je v stodole, tým menej. Psíská sa zháčia pred klčovnicou, preto sa rozdelia: jedno sa vlecie spredu, druhé sa rozbehne okľukou s úmyslom skočiť zo zadu. Je pokojný. Vyzná sa v psom útočení. Môže prisaháť, že zaútočia odrazu. Preto ani nespúšťa

plachtu so šípmi z chrbta.

Ešte čuje povet na útok zo stodoly a strakaté telo psa, útočiaceho zo zadu, odlepuje sa zo zeme. Vtedy, sám už rozkročený a pripravený do skoku, miom vyskočiac a divo zakrúiac klčovnicou v povetri strašným rozmachom plesne predné psisko po hľave. Zasiahne ho v skoku a úderom odrazi nabok. Ale zároveň číti, ako mu na chrbt dopadá tarcha druhého útočníka. Akiste má vypočítanú vzdialenosť skoku práve na zahryznutie do šíje. Ale psa zmýli Urbanov skok vpred a padajúca plachta so šípmi. Zubami sa zachtejti len goliera na kabáte, ktorý roztrhne i s pásom látky.

Lenže Urban je už z nebezpečenstva von. Zvrne sa tvárou k druhej beštii, divobrešej, ale už zábabej pre stratu spojenca: nepribližuje sa na dosah klčovnice. Habdža cúva pospiatky, doraža zdochýnajúcu dogu, roztiahnutú na kraji cesty, a vtedy vníma v ušiach ostrý hvizd od Silvestrových maštiel. Psisko odbehne.

Urban sa vracia po šípy a hýbe sa spotený k orgovánovej ceste. Do tváre sa mu hrnie krv. Trasú sa mu ruky i nohy. Pusto klaje. Kráča zanovite, so zaklesnutými zubami, zlostný a ponížený. Pod Silvestrovými obloktmi zastane, premýšľa chvíľu, vojde do záhradky. Zaoklope drsno na prostredné obloky. Otvára služku. Eva, držiaca na rukách malú Luciu, keď zazrie pod oblokom Urbana, odstrčí služku:

— Tak som sa zákla! — novori.

— Kde je Silvester? — pýta sa nahnevaný.

— Stalo sa niečo? — spytuje sa ustrašene.

— Povedz mu, že je pes!

— slabikuje, aby rozumela.

— Preboha!

— Len mu povedz! Oboch svojich psich bratov nahucal na mňa. Jedného som zrazil klčovnicou...

Potom schádza dolu po dne orgovánovej cesty, troška ešte rozrušený, ale už ani za chlp nie prekvapený. Šípy zhodí pod sadom a prikryje im koriency zemou. (...)

Výňatok z románu Cervené víno od Františka Hečku, Tatran 1973.

91-ročná kr. Mária Šilanová z Jurgova.

Text a snímky JÁN SPERNOGA

život medzi krajankami

Kr. Mária Tiborová z Jurgova.

Kr. Žofia Šilanová z Jurgova.

Moju návštěvu som začal u najstaršej jurgovskej krajanky, 91-ročnej MÁRIE ŠILANOVEJ. Napriek vysokému veku sa drží ešte celkom rovno, ani na zdravie sa veľmi nesťažuje. — To asi preto, — hovorí — že som sa celý život musela riadne obraťať, aby si zabezpečiť živobytie. Manžel mi zomrel už pred 45 rokmi a všetko ostalo na mojej hlave. No, nejak sme to prežili a dočkali sa lepších časov. Veru lepších, dnes už netreba toľko drieť, ľudia sa pekne obliekajú, „mašiny“ im uľahčujú prácu na poli i v domácnosti. Veď či sa to dánazvať praním? — a ukazuje na vnučku MÁRIU TIBOROVÚ, ktorá práve obsluhuvala elektrickú pračku. — Robiť treba aj dnes, — namietka kr. Tiborová, — gazdovstvo potrebuje každú zdravú ruku, keď sa chce dosiahnuť dobré výsledky. A bez babičky sa ešte nič nezaobídze, — zdôveruje sa neskôr, — ani chvíľku neposedí, chodí s nami aj na pole. Má to už v krví.

Teda celý život iba práca. A zastihol som pri nej aj predstaviteľku tretej, prostrednej generácie v dome Šilanovcov, matku krajanky Tiborovej — ŽOFIU ŠILANOVÚ, ktorá práve tkala pekný jurgovský behún.

★

Učiteľku MÁRIU GLODASIKOVÚ, slovenčinárku v jurgovskej základnej škole, som zastal nad knihu. Totiž popri vyučovaní v škole, kr. Gledasiková študuje diaľkovo dejepis na Ja-

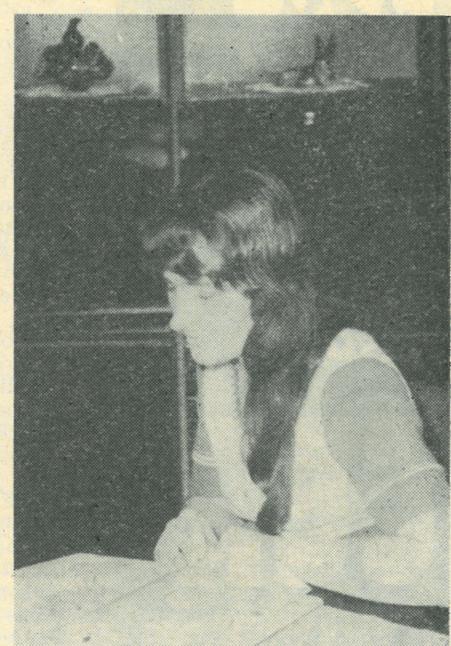
všetky tieto povinnosti. — Dá sa, len času je tak málo — hovorí so vzdychom.

★

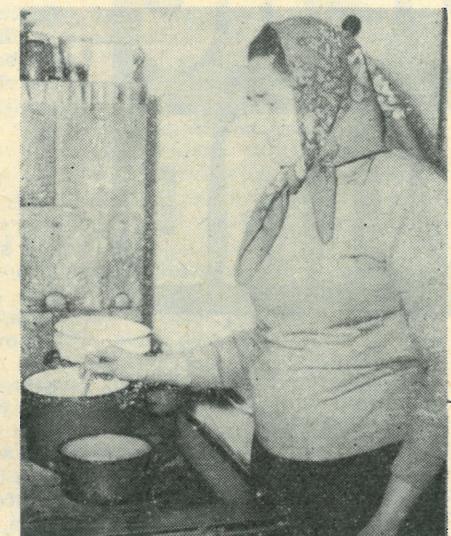
— Všetko závisí od dobrej organizácie práce, — hovorí mi ďalšia hostiteľka, mladá 24-ročná krajanka HELENA SARNOVÁ z Čiernej Hory. — Sami sice vlastné gazdovstvo nemáme, — pokračuje, — ale pomáham hospodári rodičom, a tieto hľa cepeliovské penáženky, ktoré robíme s manželom, nám tak tiež zaberú veľa času, nehovoriač už o domácnosti. Keď sa však všetko dobre rozplánuje, vždy sa dá vyhospodáriť trochu voľného času, ktorý možno kultúrne stráviť. Veľa možností sice nemáme, iba ak klubovňu MS KSČaS, kde si možno niečo prečítať, televízor, semi-tam nejakú zábavu, ale aj to je dobre.

★

Krajanku KATARÍNU MOLITORISOVÚ z Kacvína, manželku predsedu ÚV KSČaS, som zastihol pri tradičnej na vidieku zimnej práci — páraní perria. — Bude z toho niečo deľom do vena, žartuje, — len pozor, aby ste mi to nesfukli. Pýtate sa, ako dnes žijú ženy na vidieku? Nuž, hádam dobre, musia pracovať, majú hodne povinností, ale predsa všade, aj v mestách sa musí pracovať. No a ja? Viete, manžel pre svoju funkciu v Spoločnosti býva často preč. Ale teším sa tejto jeho pôsobnosti, aj keď

Kr. Mária Gledasiková z Jurgova.

Kr. Angela Václavová z Čiernej Hory.

gellonskej univerzite v Krakove. — Pripravujem sa na skúšku, — hovorí — ktorú budem mať o týždeň. Je mi dosť ľahko zládil prácu so štúdiami, ale dúfam, že vytváram a všetko dobre dopadne. Musím poznámenať, že kr. Gledasiková si znamenie počína tak v škole, ako aj na štúdiach. Za dobré výsledky vo vyučovaní slovenčiny dostala dokonca v roku 1974 cenu ministra osvety a výchovy.

★

Krajanku ANGELU VÁCLAVOVÚ z Čiernej Hory, manželku pokladníka MS KSČaS Jozefa Václava, som vyuřil práve pri varení obedu. — Len si sadnite, — pozýva s úsmevom, — vobec nevyrušujete, aspoň sa budem môcť s kým porozprávať. Doma bývam totiž často sama, lebo manžel ako činiteľ miestnej skupiny sa hodne a rád venuje krajanským otázkam. Sainozrejme, že tým zapája aj mňa, a tak aj ja žijem otázkami miestnej skupiny KSČaS. Ale na druhej strane, keď sa v perekadle hovorí, že žena drží tri uhly domu a muž štvrtý — tak je to veru čiročistá pravda.

★

Aj krajanka MÁRIA KOZUBOVÁ z Kacvína, členka MS KSČaS a čitateľka Života, býva často sama, kedže manžel ako tesársky majster pracuje hodne mimo domu. Majú šesť detí, všetky samozrejme chodili, resp. chodia na slovenčinu — preto sa kr. Kozubová musí dosť naobracať, aby stihla všetky oriadiť, no a postarať sa aj o gazdovstvo. Najstaršie dve dcéry už študujú na stredných školách. — Deti, — zdôveruje sa, — to je moja najväčšia radosť. Sú poslušné, dobре sa učia, nemám s nimi problémy. Ne raz sa mi prídu pochváliť pätkami, zarecitoval nejakú báseň Hviezdoslavu... To teší, verte mi.

★

Krajanka HELENA ČONGLOVÁ z Jurgova patrí k aktívnym členkám MS KSČaS v tejto obci, ktorá ju pred dvomi rokmi zvolila aj za delegátku na posledný V. zjazd našej Spoločnosti. Súčasne je členkou revíznej komisie MS a svoj voľný čas delí na pracu na neveľkom gazdovstve, starostlivosť o domácnosť a detí a domácku výrobu behúňov, ktoré robí na objednávku CEPELIE. Prítom všetkom je ešte členkou výboru v Krúžku vidieckych gazdiniek a členkou revíznej komisie v miestnom roľníckom krúžku. Je skutočne podivuhodné, ako dokáže zládil

z tohto dôvodu mám sama oveľa viac práce na gazdovstve. Najhoršie je to počas letných poľných prác, kedy každý pekný deň je nad zlato. Nuž ale niekedy treba obetovať vlastné záujmy kvôli záujmom spoločenským.

★

To čo máme a čo chceme mať, závisí od nás samých, od našej práce, — hovorí mi krajanka VERONIKA CHOVANCOVÁ z Jurgova, aktivistka MS KSČaS. — To platí aj pre našu miestnu skupinu Spoločnosti. Máme peknú klubovňu aj s javiskom, bolo by preto zahodno oživiť divadelný kružok. Ešte jedna vec ma mrzí. Buduje sa u nás materská škola, treba ju len dokončiť. Lenže gmina vraj nemá peniaze a či čo, a tak sa stavba preťahuje. Takáto škola by veľa pomohla našim ženám-matkám. Mali by potom viac času aj na spoločenskú pôsobnosť.

★

S krajankou ALŽBETOU VÁCLAVOVOU z Čiernej Hory som sa tak tiež stretol pri práci — domáckej výrobe kabeliek pre CEPELIU, ktorou sa zaobera popri gazdovstve. — Cože vám mám povedať, žijeme si tu dosť jednotvárne, na oddych a zábavu nemáme veľa času, a gazdovstvo zneumožňuje akúkoľvek dovolenkú. Ešte dobre, že máme klubovňu MS KSČaS, nedávno zriadenú, kde sa môžeme stretnúť, pobesedovať, počítať. Keby sa tak dalo založiť u nás nejaký ochotnický súbor, či už folklórny alebo divadelný, nás kultúrný život by sa značne obohatil.

★

Krajanku ANNU ŠPERNOGOVÚ z Kacvína som zastal pri varovaní vnučok, 7-ročného Janka a 4-ročného Jozefa. Krajanské otázky sú jej veľmi blízke — je členkou MS KSČaS od jej vzniku, chodí na schôdzky, diskutuje, kedysi učinkovala v súbore a divadelnom kružku. — Pamäťam sa, — spomína, — aký úspech sme dosiahli v Novej Belej a Krempachoch, kde sme raz v zime zahráli akúsi veselohru. Dnes sice folklórny súbor ešte máme, ale divadelný kružok prestal pôsobiť. Treba rozhodne obnoviť jeho činnosť. Máme predsa schopných ochotníkov. Sama by som ešte zahrála nejakú hru, keby sa v kružku našlo miesto aj pre takú starú ženu, ako som ja. Pamäť mi ešte slúži a krajania by sa divadlu iste potešili.

★

Kr. Mária Kozubová z Kacvína.

Kr. Alžbeta Václavová z Čiernej Hory.

ŽENA

Za tichou záclonou schovávaš
obraz predrahý,

daleko z dosahu ďalekonosných
diel.

Verím ti.

Najtvrdšia pevnosť padne,
ale ty
májovou lúkou prejdeš
a na pomedzí času
s dlaňou nad očami
privítas pokoj.

Poznám to slovo šfastné,
ktoré skrývaš za perami,
ktoré rastie ako dieta,
opatruj ho, opatruj ho.

I keď šlahnú ostré vrásky,
uchovávaj starostlivo,
ja ti verím, ja ti verím.

KAREL TOMAN

MLADÉMU SLUNCI

Mladému slunci nahá zem
prudce se oddávala v březnu
a tiché hlasy slyšel jsem,
když tobě říci přísel jsem:
Ztratil jsem klíč a již ho
nenaleznu.

V úvalech loňské listí tlí
a pod ním pučí květy v březnu.
Já chorý, zcizený a mdlý,
míst nepoznal, kudy jsme šli.
Ztratil jsem klíč a již ho
nenaleznu.

Jak chvěla se tvá ruka v mých
v ten mlžný večer v časném
březnu!
Den spravedlivý příšel, stih
mě zamílký soud oči tvých.
Ztratil jsem klíč a již ho
nenaleznu.

ĽUDIA
ROKY
UDALOSTI

MAREC — BŘEZEN

1.III.1943. bola vyhlásená ideoovo-programová deklarácia Poľskej robotníckej strany „Za čo bojujeme“, ktorá vyzývala poľský národ do boja za slobodné, nezávislé a demokratické Poľsko.

4.III.1852. Umrel Nikolaj V. Gogol, významný rusky kritickorealistický spisovateľ a dramatik (nar. 1. IV. 1809).

8.III.1943. Prvý boj Československej vojenskej jednotky utvorennej v ZSRR pri Sokolove po boku Sovietskej armády.

9.—10.III.1957. V Krakove sa konal zakladateľský zjazd prvej celoštátej organizácie českej a slovenskej národnostnej menšiny v Poľsku, ktorý povolal k životu Kultúrno-sociálnu spoločnosť Čechov a Slovákov v Poľsku a zvolil jej Ústredny výbor so sídlom vo Varšave. (Spoločnosť má dnes názov: Kultúrna spoločnosť Čechov a Slovákov v Poľsku a jej sídlom je Krakov).

10.III.1947. Vo Varšave bola podpísaná Zmluva o priateľstve a vzájomnej pomoci medzi PLR a ČSR.

12.III.1917. V Rusku pod vedením proletariátu zvíťazila buržoáznodemokratická revolúcia zvaná februárovou, ktorá 16. marca zvrhla cársku vládu.

14.III.1939. Hitlerovská armáda začala okupáciu Československa. Obsadením Čech dňa 15.III.1939 sa začalo okupačné obdobie tzv. Protektorátu Čech a Moravy. Na Slovensku ľudaci vytvorili slovenský štát závisly od Nemecka.

17.III.1817. V Beckove pri Novom Meste nad Váhom sa narodil Jozef Miloslav Hurban, významný slovenský národný buditeľ, spisovateľ, politik a vodca Slovenského povstania v revolučných rokoch 1848—1849. Z rodičovského domu vyniesol národnú uvedomenosť, ktorú potom stváraoval pod vplyvom Ľudovíta Stúra na lícene v Bratislavе. Meno Miloslav si zvolil na historickom výlete štúrovskej mládeže na Devín v roku 1836. Rozhodol na pre knázske povolenie, lebo v nôm videl vo vtedajšej dobe najlepšie možnosti svojho pôsobenia pre národ. Bojoval za jeho práva živým a tlačeným slovom i so zbraňou v ruke. Pôsobil v Brezove pod Bradlom a od r. 1843 až do smrti 21.III.1888 — v Hlbokom. Tu aj napísal všetky svoje literárne práce.

Hurban písal poéziu a prózu. Založil almanach Nitra, ktorého prvý ročník venoval ako „dar dcér ram a synům Slovenska, Moravy, Čech a Slezska obětovaný“. Bol spolutvorcom slovenského spisovného jazyka, do ktorého bolo povýšené stredoslovenské nárečie. Prvou knihu v tejto slovenčine bol II. ročník almanachu Nitra. Hurban bol aj zakladateľom literárnej revue — Slovenských pohádok, ktoré vychádzajú podnes. Cinný bol všade tam, kde sa rozhodovalo o byti či nebyti slovenského národa, na myjavských kopanicach, v Budapešti, Viedni, Záhrebe, Lipsku... Do všetkého sa plne angažoval a neustále rizikoval postavením svojim a početnej rodiny. Bol prenasledovaný, väznený, skrýval sa v Prahe a vo Viedni, získal si povesť bojovníka revolucionára a jeho spolubojníkov v Slovenskom povstani nazývali hurbanocami.

17.III.1922. Vo Varšave sa konal zakladateľský zjazd Zväzu komunistickej mládeže, ktorý osem rokov neskôr bol premenovaný na Komunistický zväz poľskej mládeže.

23.III.1822. Narodil sa Ignacy Łukaszewicz, poľský vynálezca petrolejovej lampy a objaviteľ metódy destilácie nafty (um. 7.I.1882).

28.III.1592. V Nivnicu na Morave sa narodil Ján Ámos Komenský, veľký český humanistický pedagóg, mysliteľ a spisovateľ, zakladateľ vedeckej pedagogiky, posledný biskup českej Jednoty bratskej. Prenasledovaný po osudnej pre Čechy bitke pod Bielou Horou, 3.I.1628 navždy opustil svoju vlast pohriženú v terore Habsburskej nadvlády. 28 rokov prežil v Leszne, Elblagu a v iných mestách Poľska. Jeho posledným útočištom bol Amsterdam v Holandsku. Tu umrel 15.XI.1670 a je pochovaný v nedalekom Naardene. Komenského obsiahle pedagogické, filozofické a jazykovedné dielo znamenalo prelom v dejinách svetovej pedagogiky. Po prvýkrát Komenský nastolil v rôznom revolučný návrh jednotného a všeobecného školstva, ktoré by malo zahrnúť všetkých, bez ohľadu na sociálne rodziny a pleť. Ustálil v nich program škôl a vypracoval metódu vyučovania, ktorá v praxi znamenala úplnu prestavbu skostnatelého a odtrhnutého od života stredovekého školstva a vykročila ďaleko mimo jeho epochu. Myšlienky a názory obsiahnuté v dielach Komenského, právom nazývaného učiteľom národov, sú dodnes živé. Na pamiatku J.A. Komenského sa deň jeho narodenia oslavuje v Československu ako Deň učiteľov.

28.III.1947. V boji s nacistickými ukrajinskými bandami UPA zahynul pri Baligrode v Rzeszowskom kraji gen. zbraní Karol Świerczewski — Walter, významný činiteľ poľského robotníckeho hnutia, spoluorganizátor 1. divízie I. poľskej armády v ZSSR, veliteľ II. armády Poľského vojska, ktorá v r. 1945 bojovala pod Nysou, pod Budišom, na Labe a zúčastnila sa bojov za oslobodenie Československa. Po vojne zástupca ministra národnej obrany a člen ÚV Poľskej robotníckej strany. (nar. 22.II.1897).

slovník Života

(31)

POĽSKY SLOVENSKY ČESKY

bielmo	belmo	bělmo
bielony	bielený	bílený,
bieluň	durman	blín
biernie	trpne	trpné
biernik	4.p. (akuzativ)	4.p. (akuzativ)
bierwono	bryno	břevno
bies	bes	běs
biežacy	bežný, terajší	běžný, nynější
bijak	palica	klacek
bijatyka	bitka, ruvačka	bitka, rvanice
bi-	listok (cesto- let)	listek, jízden- vný), vstupenka
biodro	bedro	bedro, kyče
bitek	kotleta	kotleta
bitnosť	bojovnosť	bojovnost
bitum	živica	živice
bitwa	bitka, boj	bitva, boj
biuro	kancelária, úrad	kancelář, úřad
biurko	písací stôl	psací stůl
biurowy	kancelársky	kancelářský
biust	prsia, poprsie	prsa, ňadra
biustonosz,	podpr-	podpr-
stanik	senka	senka
bízuteria	klenoty	klenoty
bízuteria	bižu-	bižu-
sztuczna	téria	térie
blacha	plech	plech
blady	bledý	bledý

bla-	chvatnústvo	chvatnústvo
gá	blednúť	blednout
blaknäc	lesk, žiara	lesk, záře
blaszk	plechovka	plechovka
blaszanka	pliešok	plíšek
blaszka	doska	deska
blaszka	blízky,	blízký,
blat	príbuzný	príbuzný
blis-	synonymum	synonymum
ki	blízna	jazva
bliskoznaczník	dvojča,	dvojče,
blízna	blíženec	blíženec
blíz-	hojiť sa	hojit se
niak	brečtan	brečtan
blíznič si	bluza	blúza
blíznič si	rúhať sa	rouhat se
bluszc	úpenlivо	úpěnlivě
bluza	prosit	prosit
blužnič	maličkost,	maličkost,
bla-	malichernost	malichernost
gaé	nepatrny, drobný	nepatrny, drobný
blahos-	nevádza	chrpa
tká	belasý	blankytň
blahy	vystrájať	šašek
blawatek	hlúposti	tropit
blekítmy	zosmieňovať	hlouposti
blazen	(sie)	zesměšňovat
blazno-	bład	(sa)
wać	bładzic	omyl, chyba
błaźnič		bloudit

lož, chvas-	lež, chvas-
chvatnústvo	chvatnústvo
blednúť	blednout
lesk, žiara	lesk, záře
plechovka	plechovka
pliešok	plíšek
doska	deska
blízky,	blízký,
príbuzný	príbuzný
synonymum	synonymum
blízna	jazva
dvojča,	dvojče,
blíženec	blíženec
hojiť sa	hojit se
brečtan	brečtan
bluza	blúza
úpenlivо	úpěnlivě
prosit	prosit
maličkost,	maličkost,
malichernost	malichernost
nepatrny, drobný	nepatrny, drobný
nevádza	chrpa
belasý	blankytň
vystrájať	šašek
hlúposti	tropit
zosmieňovať	hlouposti
(sa)	zesměšňovat
omyl, chyba	(se)
bloudit	omyl, chyba

K 30.
VÝROČIU
KSČaS

ADAM CHALUPEC

bolo to pred dvadsiatimi

Zjazdové predsedníctvo pri práci. Jeho členmi boli zástupcovia zo všetkých českých a slovenských stredísk v Poľsku.

Novozvolení členovia ÚV Spoločnosti: Lídka Mšálová z Hornej Zubrince, Jozef Spišiak z Jablonky a Božena Slámová zo Zelova.

Zvolení na zjazde členovia prvého Ústredného výboru a Hlavnej revíznej komisie. Zľava doprava: Ján Kovalík (člen HRK), Eugen Kott, Vojtech Pivočák, Jiří Svoboda (pracovník ÚV), Adam Chalupec (predseda ÚV), Vilém Tomeš (podpredseda ÚV), František Kolkovič, František Hacker, František Bitnár, Peter Gorel, Jan Matějka (člen HRK), Karol Páleník, Ján Magera (pokladník ÚV) a Alojz Šperlák (podpredseda ÚV). Okrem toho boli na zjazde zvolení za členov ÚV a HRK: Augustín Bryja, Miroslav Iringh, Antonína Kaškievicirová (člena predsedníctva ÚV, neskôr úradujúca prvá zástupkyňa predsedu), Bohuslav Kopecký (tajomník ÚV), Anton Kovalčík (predseda HRK), Alena Matelová, Lídka Mšálová, Adolf Nevečerák (člen HRK), Anton Rafač (člen HRK), Božena Slámová (člena predsedníctva ÚV), Jozef Spišiaka iní.

Historický záber z rokovania organizačného zjazdu delegátov z Českých

V priebehu rozvoja organizácie českej a slovenskej národnostnej menšiny v ľudovom Poľsku, ktoréj základným cieľom je rozvíjanie rodnej kultúry a osvety v materinskom jazyku, možno z časovej perspektívy vymedziť tri odlišné obdobia. Každé z týchto období výrazne charakterizujú štrukturálne rozdiely vyskytujúce sa v organizačnej, spoločenskej a kultúrno-osvetovej pôsobnosti.

Prvé obdobie zahrňuje roky 1945–1955, v ktorých sa spontánne objavili a vyvinuli pôsobnosť prvé po vojne miestne zväzy a spolky českej a slovenskej menšiny v Lubline, Krakove, Husinci, Kudove, Ciepliciach, ako aj najpočetnejšie skupiny na Orave a Spiši. Prvou z týchto organizácií bol Zväz Čechoslovákov v Lubline, ktorý vznikol v opreť o program Júlového manifestu skoro hneď po oslobodení toho mesta. Prvé spolky Slovákov na 11 dedinkách Oravy a 15 na Spiši, organizované vo dvoch samostatných obvodoch v Jablonke a Kacvíne, začali svoju pôsobnosť v roku 1947.

V druhom období od roku 1956 do 1961 došlo k integrácii existujúcich zväzov a spolkov do jednej celoštátnnej organizácie, akou bola Kultúrno-sociálna spoločnosť Čechov a Slovákov v Poľsku, ktorá opäť rozvinula ich prácu a do svojej pôsobnosti zahrnula skupiny českej a slovenskej menšiny v Zelove, Kucove a Varšave. Tretie obdobie od roku 1962 podnes, je pokračovaním tejto pôsobnosti, ktorú vyvíja Kultúrna spoločnosť Čechov a Slovákov v Poľsku.

Podstatným činiteľom, ktorý vplýval na charakter týchto rozdielov, boli aj všeobecnejšie javy vyplývajúce zo spoločensko-hospodárskych premien v Poľsku uskutočnených ľudovou mocou, politiky

strany v rodnom javovaní kultúrno-českého a slovenského a s premenou menšiny, nevnovládnuť a prehliadnuť. Okrem rozvíjania našej svoj angažovanej a menšine rozvoju svojej oblasti ceľom pros prekážok našu ušu.

Zámery organizácie Čechov 1945–1955 sú. Po období, ktoré lehko vyskytli ďalšie javy na rozhraní pôdnych efektov kultúrnej či Vývoj ojedinelých vplyvov, skorého skrotu tvorby v Litvane, a v Husinci, tamejšie spolky u kultúrnu pôstu v súčasnosti využívajúce na zakladovaní organizácií takto popísalo.... Naše spolky a 15 000 členov, avša ná a sociálne činnosti, ktoré využívajú. Nemajú však výborové kluby, ktoré dostávajú z budovy úradov. Takto sta kultúrnej tvorbe a šovanie potu členov.

Miestne organizácie venujú sa a českému náležitosti, porovnávajú s inými inými

Delegáti z Oravy a Spiša pred budovou Vysokej hudobnej školy v Krakove na Basztowej ulici, v ktorej sa konal prvý zjazd. Je medzi nimi učiteľka Anna Baligová z Novej Belej.

Zjazdové rokovania spestrili vystúpenia krajanských folklórnych súborov.

eských a slovenských krajanských stredísk — Oravy, Spiša a Husinca, Krakova, Kucova, Kudowy, Lublina, Pstružnej, Varšavy, Zelova a in.

Snímky: M. Iringh

Zimi rokmi...

národnostnej otázke a uspokojujúceho výrazu vlastného obyvateľstva. Spôsobovalo je občianskou vlastnosť prehľadom spoločenských aktívnych organizácií, ktoré svojim mimoriadnym výrazom vlastnosti menšiny pre hospodársky ojedineľných prostredia, v odstraňovaní narušujúcich tento proces.

organizácií pôsobiacich v rokoch 1955—1956 sa splnili iba čiastočne. Čiastočneho a bujnýho rozvoja sa iste javy, ktoré spôsobovali, že v súčasnosti neboli viditeľné. V súčasnosti sú významné podmienky kultúrnej činnosti menšiny. Nastala stagnácia v Liptove, Ciepliciach, Kukusinciach. Na Orave a Spiši sa spolky usilovali rekompenzovať pravu väčšou aktivitou na území slovenského školstva. Referát o zakladatelskom zjazde celoslovenskej organizácie v marci roku 1957 opisoval vtedajšiu situáciu: spolky a zväzy sústredili sa na významné podmienky kultúrnej činnosti v podstate neprejemajúce vlastné miestnosti na sídlisku, klubovni, knižnicu atď. Nekeď sa významné podmienky kultúrnej činnosti menšiny na území slovenského školstva dosiahlo najväčší rozkvet v školskom roku 1952/53. Podľa údajov ministerstva osvety a vysokých škôl sa na 33 školách so slovenským vyučovacím jazykom (v tom aj na lice) učilo 2 471 žiakov, ako aj 50 žiakov v jednej škole, kde sa vyučovalo slovenčinu ako predmet. Po tomto roku sa začala prejavovať klesajúca tendencia. V

teľstva. Takýto stav vyvolal u našich ľudí pocit krivdy, zánik kultúrno-sociálnej práce a v niektorých prípadoch i obavu pred priznávaním sa k svojej národnosti..."

Na takýto rozvoj českých a slovenských zväzov a spolkov mali nepochybne vplyv ďalšie roky povojnovej rekonštrukcie krajiny. Boli zvlášt cieľné na území Oravy a Spiša, ktoré boli hospodársky, spoločensky a kultúrne zaostale, čo po rokoch vojny prehlibli prejavy komplexov, dezorientácie a národnostných trení.

Pokial ide o podiel týchto organizácií na rozvoji českého a slovenského školstva, práve na tomto úseku odohral dôležitú úlohu. Súhlasne s potrebami a požiadavkami menšiny v oblasti školstva podnikali v tomto smere aktívnu spoločenskú pôsobnosť a spolupracovali so štátom v organizovaní tohto školstva. Poukazovali na jeho bežné potreby, problémy a spoločenské aspekty. Už od prvých povojnových rokov pôsobila v Husinci niekoľko rokov sedemstriedna česká škola, v ktorej sa učilo okolo 30 žiakov. Podobne v Zelove pôsobili tri české školy s okolo 130 žiakmi. Na prvých desiatich školách na Orave a Spiši sa začalo vyučovanie v septembri roku 1946. V roku 1951 vzniklo v Jablonke slovenské všeobecnovzdelávacie liceum.

Vývin slovenského školstva dosiahol najväčší rozkvet v školskom roku 1952/53. Podľa údajov ministerstva osvety a vysokých škôl sa na 33 školách so slovenským vyučovacím jazykom (v tom aj na lice) učilo 2 471 žiakov, ako aj 50 žiakov v jednej škole, kde sa vyučovalo slovenčinu ako predmet. Po tomto roku sa začala prejavovať klesajúca tendencia. V

školskom roku 1956/57 sa učilo 2 093 žiakov na 30 školách so slovenským vyučovacím jazykom a 41 žiakov na troch školách, v ktorých sa slovenčinu vyučovalo ako predmet. V roku 1960 bolo 1 594 žiakov na 25 školách so slovenským vyučovacím jazykom a 93 žiakov na troch školách so slovenčinou ako predmetom. Na lice v Jablonke z celkového počtu 67 žiakov v roku 1960 maturitné vysvedčenie dostalo 21 absolventov, ktorí pochádzali z Jablonky, Krempach, Nižných Lapšov, Novej Belej, Veľkej Lipnice, Vyšných Lapšov, Podsrnia, Podsklia a Dolnej Zubrice.

Veľkou zásluhou menšinových organizácií bol zoskupenie okolo krajanského hnutia početných a obetavých činiteľov, z ktorých mnohí aktívne pôsobia dodnes. Z ich spoločnej iniciatívy, ako aj činiteľov českých a slovenských menšinových skupín dovedených neorganizovaných — v Kucove, Zelove a Varšave, sa v roku 1956 rozvinul proces integrácie kultúrno-osvetovej pôsobnosti v jednej organizácii. Jeho výsledkom bol vznik organizačného výboru Kultúrno-sociálnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku v júli 1956. Vo výbore boli zástupcovia všetkých zväzov a spolkov, ako aj ostatných menšinových skupín. Predsedom výboru bol Adam Chalupec a jeho sídlom Varšava (presnešie súkromný byt predsedu na ul. Wareckej 4/6). Od októbra roku 1956 všetky organizácie pôsobili spoločne v rámci organizačného výboru, ktorý predložil štátom orgánom program úloh a cieľov novej Spoločnosti a požadal o jej akceptáciu.

Štát v súlade s politikou strany vedúcou k plnej národnostnej rovnoprávnosti, vyšiel naproti požiadavkam českej a

slovenskej menšiny a zaujal kladný postoj k predloženým návrhom. Zároveň dočenoval význam kultúrnych potrieb menšiny, stúpajúcich spolu so všeobecnenou úrovňou spoločnosti, určil patričné prostredky na rozvoj kultúrneho života a umožnil vznik Spoločnosti.

Po volbe delegátov na schôdzach vo všetkých menšinových strediskách, konal sa v dňoch 9.—10. marca 1957 v Krakove prvý celoštátny organizačný zjazd, ktorý povolal k životu Kultúrno-sociálnu spoločnosť Čechov a Slovákov v Poľsku. Zjazd schválil stanovy Spoločnosti, program pôsobnosti a zvolil 21-členný Ústredný výbor, ktorého sídlom bola Varšava, ako aj 5-člennú Hlavnú revíznu komisiu. Na prvom plenárnom zasadnutí Ústredného výboru dňa 10. marca 1957 bolo súhlasne so stanovami zvolené predsedníctvo UV, ktoré malo sedem osôb: Adanu Chalupec — predsedu, Vilém Tomeš — podpredsedu, Alojz Šperlák — podpredsedu, Bohuslav Kopecký — tajomník, Ján Magera — pokladník a Antonína Kaškiewiczová i Božena Slámová — členky predsedníctva.

Ten istý deň sa konstituovala Hlavná revízna komisia, za predsedu ktorej bol zvolený Anton Kovalčík.

* * *

V ďalšom pokračovaní sa sústredíme na programu pôsobnosti KSSČaS schválenom na zjazde a na jeho realizácii v rokoch 1957—1961. Snímky na týchto stránkach zo zjazdu, ktorý sa konal pred dvadsaťtisícmi rokmi, publikujeme po prvýkrát.

Krajanky a krajania, keď na týchto snímkach spoznáte seba (alebo svojich známych), napište nám meno, adresu a opíšte, na ktorej snímke.

nych súborov zo Spiša, Oravy a zo slovenského licea v Jablonke.

ZO ZASADANIA PLÉNA ÚV KSČaS

6. februára t.r. konalo sa v Krakove pracovné zasadnutie pléna Ústredného výboru Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku a Hlavnej revíznej komisie. Hlavnými otázkami, ktoré plénum riešilo, boli finančné a organizačné záležitosti KSČaS.

Ako je všeobecne známe, naša Spoločnosť oslavuje tento rok tridsaťročné jubileum svojej pôsobnosti. V súvislosti s tým plénum rozhodlo nazvať rok 1977 — rokom 30. výročia KSČaS. Týmto plénum zdôrazňuje význam tejto dôležitej krajanskej udalosti a zároveň zavádzajú všetky miestne skupiny k aktivizovaniu pôsobnosti tak na poli kultúrnom, ako aj organizačnom. Aktívnejšia činnosť MS bude najdôstojnejším prejavom uctenia tohto krajanského jubilea.

Plénum rozhodlo podrobnič analýze činnosť Spoločnosti v uplynulom období a na tomto základe spracovať materiály pripravené na zasadnutie (správu o minuloročnej činnosti a pracovný program na tento rok) a predložiť

ich na schválenie na zasadnutí predsedníctva rozšíreného a členov ÚV, ktoré sa má konať 13. marca t.r. Plénum rozhodlo, že hlavným cieľom pracovného programu má byť aktivizácia organizačnej činnosti a širší než doposiaľ rozvoj kultúrnej pôsobnosti.

Pokial ide o finančné otázky, členovia pléna sa zoznámili s bilanciou KSČaS za rok 1976, ktorú referovala blavná účtovníčka ÚV kr. M. Ziembová. Plénum si zároveň vypočulo správu revíznej komisie, ktorú predložil jej predseda kr. M. Kimmer a na jej návrh, po diskusii, bola finančná bilancia ÚV KSČaS za minulý rok schválená.

Účastníci plenárneho zasadania sa oboznámili s plánom finančného rozpočtu na rok 1977 a tento schválili. V tejto súvislosti plénum odporúčalo predsedníctvu dohliadnuť na realizáciu nákupov a vybavovania potrieb pre doložených jednotlivými miestnymi skupinami, aby sa zhodovala s rozpočtovým plánom. Treba sa snažiť — zdô-

razňovalo sa v diskusii — vybaviť tie-to potreby ešte pred koncom rozpočtového roku.

Väčšia pozornosť sa venovalo aj otázkam krajanských účastníkov odbaja v rokoch druhej svetovej vojny a ich členstva v ZBoviD-e. Bolo rozhodnuté zvolať v tejto veci informačno-pracovné schôdzke odbojárov na Orave a Spiši (16.2. v Jablonke a 20.2. v Novej Belej), aby sa mohlo podniknúť ďalšie kroky pre kladné vybavenie tejto nutnej a naliehavej záležitosti.

Dôležitú úlohu v krajskom živote plnia klubovne MS KSČaS, ktoré sú významnými strediskami kultúrnej a organizačnej pôsobnosti miestnych skupín. Práci týchto kultúrnych stánkov sa musí venovať ešte väčšia pozornosť. Preto sa plénum rozhodlo zaviazať predsedníctvo ÚV, aby skontrolovalo činnosť klubovní a preanalyzovalo ju na jednom zo svojich najbližších zasadanií. Ústredný výbor má zároveň vypracovať pracovný poriadok pre klubovne, ktorý bol už v pláne práce v minulom roku.

Po diskusii o aktivizácii miestnych skupín a úlohách miestneho aktívna v krajskej pôsobnosti plénum schvá-

lilo uznesenie, aby najzaslužilejší krajania boli pri príležitosti 30. výročia KSČaS odmenené vyznamenaniami.

Na záver zasadania plénium prerokovalo rad organizačných záležitostí. Okrem iného zvolilo za člena predsedníctva krajana Františka Chalupku, doterajšieho člena ÚV. Zároveň uvoľnilo z tejto funkcie kr. Zdzisława Matysa, nakoľko sa nemôže zúčastňovať na práciach predsedníctva.

Plenárnej diskusie sa zúčastnili: A. Andrášák, F. Bednarek, A. Bryja, J. Bryja, V. Hess, A. Chalupec, F. Chalupka, M. Kimmer, E. Kott, V. Krištofek, J. Molitoris, J. Novák a J. Šperno-ga.

Treba tu poznámať, že na plenárnom zasadnutí ÚV bolo prekvapivo málo členov, lebo iba jeden člen ÚV rozhodoval o platnosti pléna. Chybovali o.i. predsedovia KOV z Oravy a Spiša. Je to otázka, nad ktorou by sa neprítomní krajania mali zamyslieť. Zároveň bolo by žiaduce posielat všetkým členom pléna materiály, o ktorých sa má na zasadanie rokovať, ako to bolo už dôvodne rozhodnuté (platí to aj pre zasadania predsedníctva).

— MS KSČaS v Jurgove pripraví divadelný krúžok a folkórny súbor;

MS KSČaS v Tribši založí a nacvičí súbor zábavnej hudby (potrebuje hudobné nástroje).

Tento rok, ako je známe, naša Spoločnosť oslavuje 30 výročie svojej pôsobnosti.

Preto aj plán práce miestnych skupín, o ktorom sa na zasadení KOV hovorilo, mal byť podriadený tejto významnej krajanskej udalosti. Bude preto zahodne spomenúť aspoň tie najdôležitejšie konkrétné záväzky, ktorími prispejú jednotlivé miestne skupiny k oslavám 30. výročia KSČaS:

— MS KSČaS vo Vyšných Lapšoch oživí vlastnícku kapelu (potrebuje hudobné nástroje), založí a nacvičí det-ský divadelný krúžok, folklórny súbor a pripraví dychovku;

— MS KSČaS v Nižných Lapšoch pripraví dychovku;

— MS KSČaS v Kacvíne obnoví činnosť divadelného krúžku a nacvičí folkloristický súbor;

— MS KSČaS v Nedeci pripraví divadelný krúžok a folkloristický súbor;

— MS KSČaS v Nedeci-Zámku pripraví na oslavu program so sólistami;

— MS KSČaS v Krempachoch pripraví mládežnícku sláčikovú kapelu, divadelný krúžok, dychovku, súbor zábavnej hudby a založí folkloristický súbor;

MS KSČaS v Novej Belej nacvičí folkloristický súbor, divadelný krúžok, dychovku a detskú sláčikovú kapelu;

JÁN ŠPERNOGA

...A TERAZ DO PRÁCE

V klubovni Miestnej skupiny Spoločnosti v Jurgove konalo sa 23. januára t.r. zasadanie Kultúrno-organizačného výboru KSČaS na Spiši, venuvané zhodnoteniu činnosti v uplynulom období schváleniu pracovného programu pre miestne skupiny na rok 1977, ako aj organizačným záležitosťam.

Na Spiši, — ako to zdôraznil v prednesenej správe predsedesa KOV kr. František Kurnát, ktorý schôdzku viedol, — má naša Spoločnosť spolu 2079 členov (od V. jazdu pribudlo 76) v 16 miestnych skupinách. Niektoré z nich vyvíjajú aktívnu a systematickú kultúrno-organizačnú činnosť, ale iné sa medzi ňu iba na určité akcie, ako napr. vatrav či iné podujatia. Skoro vo všetkých miestnych skupinách pôsobia sice krajanské klubovne, avšak aj v ich práci by sa dalo, ba aj treba čo-to zlepšiť. Týka sa to o.i. nutnosti systemizácie knižných zbierok v klubovniach a ich pravidelného požičiavania krajanom, aktualizácie výzdoby, ustálenia otváracích hodín a pod. Treba vypracovať, čo sa už oddávna postuluje, pracovný poriadok pre tieto kultúrne stánky, aby ako stredisku krajanskej pôsobnosti boli čo najplnešie využité. Podmienky práce klubovní sú sice rôzne, a tak isto rôzne je aj ich vybavenie, ktoré však vďaka každoročným dotáciám štátu a nákupom náradia sa z roka na rok zlepšuje.

Naša Spoločnosť má na Spiši tri folklórne súbory,

pôsobiace pri miestnych skupinách v Nedeci, Kacvíne a spojený súbor Nová Bela-Jurgov. Tieto súbory mali by sústavne nacvičovať a obohacovať svoj program, ako aj pravidelne vystupovať. To sa však naposledy, žiaľ, nekoná, a aspoň nie systematicky. Asi preto sa v uplynulom období neuskutočnila prehliadka týchto súborov. A predsa existujú preto, aby predvádzali svoje umenie krajanom, aby ich rozptýlili po ťažkej práci a poskytli pekné kultúrne zážitky, no a samým učinkujúcim dali pocit spokojnosti z činnej účasti na kultúrnom dianí. Tak isto sa neskutočnila prehliadka dychoviek a divadelných kružkov, ktoré by predsa krajania radi videli na javisku čo najčastejšie. Súčasne však, — ako sme počuli v správe, — tri divadelné kružky v Nedeci, Novej Belej a Krempachoch nacvičujú nové hry a tak dúfame, že sa zanedbano predstavia širokej verejnosti.

K vydareným podujatiám, — v hodnotení krajanov, — patrili zato tradičné vatrav, ktoré sa konali 29. augusta skoro vo všetkých miestnych skupinách, prehliadka mládežníckych sláčikových kapiel, ako aj účasť 22 krajanských detí na dvojtýždennej rekreácii na Slovensku. S uznaním a vďakou sa spominala skutočnosť, že krajanská mládež má možnosť študovať na stredných a vysokých školách na Slovensku.

Veľkú obľubu si získali rečitačné preteky školskej mládeže, ktorých sa zúčastňujú

žiaci navštievujúci hodiny slovenčiny na základných školách. Treba však organizovať dopracovať nový, trojkolový systém týchto pretekov, aby sa ich mohol zúčastniť čo najväčší počet mládeže.

Účastníci zasadania, hodnotiac počas diskusie uplynulé obdobie, vyjadrili aj hodne kritických prípadom a konkrétnych návrhov, ktorým by KOV, ako aj ÚV KSČaS mal nutne venovať náležitú pozornosť a ich účinne vyurieť. O.i. krajana F. Chalupka z Novej Belej poukázal na náležavosť zintenzívnenia práce so súbormi, s čím sa naposledy značne počíta. Zároveň konštatoval, že KSČaS by mala venovať väčšiu pozornosť a naďalej pomáhať dychovkam, čo však tieto zavádzajú k reprezentovaniu navonok našej Spoločnosti a k účasti na všetkých jej podujatiach. Kr. A. Vaksmanšký hovoril o potrebe založiť v Tribši hudobný súbor, samozrejme za pomocí Ústredného výboru, čo by prispejalo k rozvinutiu činnosti v ich miestnej skupine a pomohlo zdvojnásobiť počet jej členov. Kr. F. Kováčik z Krempachou poukázal na nutnosť zorganizovať nový folkloristický súbor, ktorý by mohol nacvičovať a vystupovať tak ako predtým v spomínanom súbore s Novou Belou a Jurgovom. Viaceri krajania postuľovali doriešiť konečne otázkou dvojjazyčných tabuľí tám, kde ešte nie sú. (Tam, kde takéto potreby existujú, miestne skupiny by

sa mali obrátiť priamo na náčelníkov príslušných gminných úradov — pozn. red.).

Tento rok, ako je známe, naša Spoločnosť oslavuje 30 výročie svojej pôsobnosti. Preto aj plán práce miestnych skupín, o ktorom sa na zasadení KOV hovorilo, mal byť podriadený tejto významnej krajanskej udalosti. Bude preto zahodne spomenúť aspoň tie najdôležitejšie konkrétné záväzky, ktorími prispejú jednotlivé miestne skupiny k oslavám 30. výročia KSČaS:

— MS KSČaS vo Vyšných Lapšoch oživí vlastnícku sláčikovú kapelu (potrebuje hudobné nástroje), založí a nacvičí det-ský divadelný krúžok, folklórny súbor a pripraví dychovku;

— MS KSČaS v Kacvíne obnoví činnosť divadelného krúžku a nacvičí folkloristický súbor;

— MS KSČaS v Nedeci pripraví divadelný krúžok a folkloristický súbor;

— MS KSČaS v Krempachoch pripraví mládežnícku sláčikovú kapelu, divadelný krúžok, dychovku, súbor zábavnej hudby a založí folkloristický súbor;

MS KSČaS v Novej Belej nacvičí folkloristický súbor, divadelný krúžok, dychovku a detskú sláčikovú kapelu;

žil hlavní účetní Stanisław Chojnicki.

Zprávu revizní komise o výsledcích analýzy finančnej zprávy a bilance za rok 1976 predložil predsedca revizní komise Kazimierz Gapik. Bylo zjisteno, že jak výbor družstva, tak také jeho zaměstnanci úkoly splnili a vypracovali 3 370 000 zlôtových zisku. Také účtárna sestavila bilanci za minulý rok do 14. ledna t.r. a obdržela pochvalný dopis od vojvodského výboru družstva, který podepsal predsedca Vojvodského svazu obecních družstev Mieczysław Kowaliński.

Zpráva a vyhodnocení práce výboru v roce 1976 byly jednohlasne přijaty.

Předseda výboru Franciszek Antoszczyk seznámil shromážděné se společensko-hospodářským plánem na rok 1977 a také projednal přípravu členských schůzí.

Místopředseda družstva s. Grzesiak odpověděl na vystoupení čtyř členů rady v závěrečné diskusi.

WACŁAW LUŚCIŃSKI

ZELOV

Dne 24. ledna t.r. se v miestnostiach družstva „Zelovianka“ konalo VII. zasadanie Národní rady mesta a obce Zelova, jehož se zúčastnili: zástupek Vojvodského úradu z Piotrkowa Trybunalského, zástupek všech miestnych institucí a 62 členov. Schúzil zahájil a uvítal shromáždeného predsedu rady Józef Tosik, ktorý také predstavil program poradky.

Dále zasedání schválico návrh společensko-hospodářského plánu rozvoje mesta a obce a rozpočet na rok 1977 a leta 1977 — 1980.

Počet obyvateľov mesta a susedených obcí činil v roce 1976 17 420 osob, v roce 1977 vzrostlo na 17 550 osob.

Rozloha mesta s obcemi, ktorá činí 160 čtverečných kilometrov, nebude zmienčena.

Celková plocha zemědělské půdy se v roce 1977 zmenší o 14 ha a do roku 1980 o 29 ha. Tuto časť pohltí plá-

nované investice, zalesňování, a stavbní místa pro rodinné domky.

V letošním roce bude přideleno zájemcům 260 stavebních parcel v ulicích Kościuszki, Žeromského a Płocké.

Stát převeze zhruba 200 ha půdy od soukromého hospodařícího zemědělců.

V rámci investic se v letošním roce počítá s dokončením automatické prádelny Zelovských závodů bavlnářského průmyslu. Dále bude dokončena mateřská škola v ul. Płocké a bude zahájen prodej v obchodním domě v ul. Waryńskiego. V ulici Žeromského bude postaven obytný blok s 50 byty. Celkem budou náklady na investice obnášet zhruba 91 miliónů zlótých. V roce 1977 budou uskutečněny brigádické práce v hodnote 8 995 000 zlótých, což bude 133% ve srovnání s hodnotou brigádické práce vykonané v roce 1976.

Rozpočet na rok 1977 celkem obnáší částku 17 401 000 zlótých; ve srovnání s loňským rokem je to o 477 000 zlótých více.

20 LET

MESTA ZELOVA

Dne 29. ledna t.r. byla v Kultúrnym domě Zelovských závodů bavlnářského průmyslu usporiadána slavnostná akademie, ktorá zahájila oslavu dvacátého výročia udelení Zelova mestských práv. U této príležitosti bolo celé mesto vyzdobeno prapory. Táke zasedacie sál byl hezky vyzdoben. Na čelní stene byl umiestnen herb mesta a po stranach dvaciatka z barevných žárovek a heslo: Srdce, myslí a činy Zelované svému městu.

V pátnej hodine za predsednickým stolom zasedli zástupci vojvodských a miestnych politických, administrativních a společenských orgánov.

Orchester zelovské textilky zahrál národní hymnu. První tajemník Městského a obecního výboru PSDS Józef Tosík uvítal hosty a všechny shromážděné a udělil slovo náčelníku města Stanislavu Baranowskému, který ve svém projevu hovořil o nejstarších dějinách Zelova, o Českých bratřích, kteří v roce 1802 přišli do Zelova a přinesli tkalcovství, které zde kvete do dnešního dne, dále pak o rozvoji obce až do roku 1957, ve kterém obdržela městská práva a na konec o současnosti a dalším rozvoji a rozkvětu.

Zástupce piotrkowského vojvody Władysław Wałach hovořil o významu tohoto jubilea pro politické a administrativní orgány i pro všechny obyvatele města Zelova.

Náčelník města St. Baranowski a předsedkyně MV Jednotné národní fronty Krystyna Wolejszová předali věncené odměny žákům zelovských škol, kteří se zúčastnili soutěže u příležitosti dvacetiletí města Zelova. První kolektivní odměna byla udělena žákům II. skupiny městského lycea, druhá, také kolektivní, mládežníkům z družstva „Zelowianka“. Ze základních škol první místo obsadili žáci ze školy č. 5 a druhé ze školy č. 2.

V závěru oficiální části akademie poděkoval s. Józef Tosík za účast hostů i shromážděných a s dojetím jsme vyslechli Internacionálu.

Po přestávce vystoupil dětský soubor Kultúrního domu Zelovských závodů bavlnářského průmyslu a soubor „Tremblanka“ z Opoczna.

Večer se konala tanecní zábava.

Tak jsme zahájili oslavu dvacátého výročí udelení Zelova mestských práv.

Waclaw Luščiński

NOVÁ BELA

Dňa 19. januára t.r. sa v Novej Belej konala slávnosť pri príležitosti 32. výročia oslobodenia. Pri pomníku občanov Novej Belej, padlých v druhej svetovej vojne, držali čestnú stráž harceri.

Slávnosť začala, keď školské deti so svojimi učiteľmi položili k pomníku veniec a kyticu kvetov. Potom všetci spoločne zaspievali štátne

hymnu a zapálili lampičky. Učiteľka Stanisława Kołodziejová prednesla prejav, v ktorom zdôraznila význam výročia oslobodenia. Na záver slávnosti deti zaspievali niekoľko príležitostných piesní.

FRANTIŠEK BEDNARČÍK

PRIVAROVKA

Naša miestna skupina Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Privarovke tradične oslavila vianočné sviatky. Naši muzikanti, Vengriovci, si urobili betlehem, s ktorým chodili viňovať podľa starého zvyku. Navštívili aj našu klubovňu, v ktorej sa zišli starší krajania, mládež a nechýbali ani obojári. Na budúci rok sa naši muzikanti rozhodli vybrať aj do Jablonice a Zubrice.

Betlehem zhotovili krajania Karol Varešák s otcem, zase pastierov Ondrej Vengrín. Členmi kapely sú: Eugen Bandyk, Ondrej Vengrín a Karol Varešák.

EUGEN BANDYK

CIERNA HORA

Dňa 28. novembra 1976 sa v dome predsedu miestnej skupiny Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku konala výročná volebná schôdza MS v Čiernej Hore. Úvodom predsedu MS kr. Sebastian Milon prečítal program zasadania. Všetci krajania, ktorí v hojnom počte prišli na schôdzku, sa uzhodli, že nebudú voliť nový výbor MS, ale ponechajú činiteľov svojej MS vo funkciách. Tento návrh prešiel jednohlasne.

V diskusii krajania z Čiernej Hory zdôrazňovali nevyhnutnosť otvorenia klubovne Spoločnosti, aby sa mali kde schádzať, organizovať rôzne podujatia a usporadúvať schôdzky. Nastolili aj problém dvojjazyčných vývesných tabuľ na obchodoch, ako jeden z tých, ktorý by mal byť čo najskôr vyriešený. (Nás postoj k tejto otázke sme vyjadrili v článku o zasadani KOV KSCaS na Spiši na 10 str. tohto čísla — pozn. red.).

Na záver schôdze predsedu MS KSCaS v Čiernej Hore kr. Sebastian Milon poďakoval všetkým za účasť a tým aj schôdza skončila.

J.B.

KEDY BUDE NOVÁ CESTA?

Cierna Hora od Jurgova patrí sice k najmenším dedinám na Spiši — má sotva ok. 120 čísel — avšak iniciatívou, angažovanosťou a množstvom vykonaných rôznych svojpomocných prác sa vyrovňa iným, hoci aj dva krát väčším obciam. S príkladmi obetavej verejnoprospejnej práce sa tu možno stretnúť skoro na každom kroku. Stačí uviesť, že napr. Čiernochorania si svojpomocne vybudovali hasičskú remízu, vyhospodáli 24 tis. zl na hasičskú striekačku a 10 tis. zl na požiarický voz, hospodárskym systémom urobili prístavbu ku škole, postavili mostik cez rieku, prichystali vlastne stĺpy a postavili ich počas elektrifikácie obce atď.

Teda obyvatelia Čiernej Hory majú byť na čo hrdi, majú sa z čoho tešiť. Lenže

ich radosť, — mierne povedané, — kalí cesta cez obec, ktorá vlastne si ani nezasúži na meno cesty. Ešte keď je sucho, dá sa tade prejsť, ale len čo trochu sprchne, je to jedna veľká kaluž. Do stavby tejto cesty by sa Čiernochorania boli aj sami pustili, lenže k tomu sú potrebne tažké cestné stroje a iné náradie. Tie však nemajú. A tak nadále sliapu po blate.

Pred niekoľkými rokmi bola sice táto cesta v pláne výstavby. Začalo sa ju už vymierať, a keďže mala byť o niečo širšia, bolo treba sem tam presunúť ploty, niekedy aj budovy, vyláť stromy, či odovzdať na náu kúsok pôdy. Počiatočne nie každý s tým súhlasil. Avšak zanedlho sa všetko vyriešilo a každý gádzda podpísal deklaráciu, že súhlasí s spomínanými podmienkami (ploty, pôda na cestu a pod). Zároveň sa zaviazali, že každý odpracuje na stavbe po 20 dní a 5 dní koňmo. Čiernochorania splnili podmienky z deklarácie, presúvali čo bolo treba, čistili terén. Lenže na tom sa všetko skončilo. Chodili potom vo veci cesty po úradoch, gmine v Bukowine Tatrzanskej, kde sa len dalo. Prosíkali, sľubovali dodatočné záväzky, ale cesty ako nebolo, tak dodnes nie je. A predsa ide o neveľký úsek, dlhý necelé poldruha kilometra. Čakajú už štyri roky. Ako dlho ešte?

J.S.

ZO STARYCH ZVYKOV

V NOVEJ BELEJ

— Dedko, ako to bolo pri význení „žur“, povedzte nám, — dobiedzali sme a prosili, aby dedo rozprával.

— Nuž, dobre, porozprávam vám! — odvetil dedo.

My, deti, sme si posadali na lavicu a stoličky čím bližšie k dedovi, aby nám ani slovo neušlo. Dedo si nabil fajku tabakom, pripráil uhlíkom z pece, odpúl, preložil fajku z jedného kútika úst do druhého a začal:

Ej, to vám, milé deti, boľo takto. Začínalo sa to na fašiangy. V nedeľu poobede mládenci vyjednávali s krémárom, za koľko im predala pálenku. Keď sa vedeli dobré jednať a nafahovať, tak predal aj o polovicu lacnejšie lebo vedel, že si neskôr aj tak zarobi, keď si už rádenci vypijú.

Muzikanti vyhrávali napln, do krémky sa ponáhali starší i mladší, ved' sú fašiangy, treba sa zabaviť, lebo potom príde prísny pôst. Tako sa všetci zabávali do neskorej noci. V pondelok okolo obedu sa zasa schádzali v krémke; bolo totiž tradičiou, že v tento deň krémár vypočítaval, koľko mu bol kto dlžný.

Krémár totiž celý rok predával na úver a len dopisoval k predošlému účtu. Žiaľ, často pripríval aj to, čo sa nevypilo. Ale čo bolo robiť, krémár vždy hosťov pekne privítal a len sa prihováral: — Len si vypite, sused, však ste chlap! Nemáte páru v dedine. Gazda, nemáte snaď za čo si vypíť? Ech, však si len vypite, ved' ste sa dosť napracovali po celý rok. Treba sa trochu zohriať! A už nukal „hratie“. Nuž, pravdaže, keď už mal jeden či druhý gazda náladu, ako len mohol odmietnúť takéto privítanie reči?

Keď to dedko rozprával, aj jemu sa slinky zbiehali, dobre sme videli ako preglával.

— Ale podme k veci. Čo sa nestaciilo vybaviť v pon-

delok, to ostalo na utorok, ale len do polnoci. Potom muzikanti brali husle pod pazuchu a odchádzali. Tak isto sa odstraňovali mäsité jedlá, lebo nastávala popolcová streda, inač škaredá a s nou skoro sedem týždňov trvajúci pôst.

Tu sme prerušili rozprávanie. — Dedko, ale my cheme, aby ste nám porozprávali o význení žuru, — dobiedzali sme.

— Počkajte, všetko po poriadku, — ohriekol nás dedko a jedným okom požmrúkal na nás. A my sme len ďalej počúvali.

Na popolcovú stredu, gázdinky od rána upratovali kuchynský riad. Všetko sa muselo vysvariť a vypariť v horúcej vode a to hrnce, misky, ba aj drevené pokrývky zvané „denky“, ktorími sa prikrýval hrniec s polievkou. Tým sa končilo varenie mäsa. Po celý pôst sa nesmelo jesť mäso, žiadnu masť, ba ani len mlieko a maslo, ktoré iba v najnutnejších prípadoch mohli dostať len deti. Na popolcovú stredu gázdinky pripravili zemiaky pečené v popole a kyslú kárustu priamo zo sudov.

Tak čo ste teda jedli? — ozval sa ktorýsi smelší spomedzi nás.

— Ha! nuž práve „žur“ (poštne jedlo, nadkvásená múka s vodou, veľmi riedka, zohriata so suchými varenými zemiakmi), — odvetil dedko.

— Na začiatku pôstu začali do veľkého hrnca alebo nejakej inej nádoby „žur“ a postavili k peci. Obyčajne sa ho jedávalo na večeru. V polovici pôstu sa „žur“ väžilo, či ešte ostala polovica.

— Veľmi dobre si pamätam ten večer. Zima ešte dobre držala a v izbe bolo teplo, dievčatá priadiť ťan a veseľo sa rozprávali. Mohol som mať vtedy 10 rokov — počračoval dedko. Na všetko som bol zvedavý. Ako sme tak sedeli, naraz vbehli starší šarvanci do izby a zavolali: — Na dolnom konci sa väží „žur“, — a odbehli. Nuž, mne nebolo treba dvakrát opakovať, utekal som za nimi. Dobehli sme, boli tam už viacerí chlapci. Tlačili som sa dopredu, lebo som chcel vidieť a vedieť, ako ten „žur“ väžia, lebo som sa ho už predjedol. Šarvanci mi ukazovali, že na tej starej jabloni väžia „žur“. Ešte mi poradili, aby som podsiel celkom blízko a pozeral hore, aby som sa ani nepohol, že budem vidieť ako vo dne. Nemuseli ma veru nahovárať, už som stál pod jablonou, a mal som nielen oči, ale aj ústa otvorené. Naraz sa na mňa spustil leják, ako keby niekto na mňa vyleial sudok „žuru“, a začul som hurónsky smiech chlapcov.

— Strašne som sa zahanbil a utekal som domov, ako zmoknutá slepka. Došiel som k dverám, — rozprával ďalej dedko, — sadol som si na

schody a začal som uvažovať. Čo povedia rodičia a ostatní? V ústach som cítil, že je to niečo iné ako „žur“, niečo lepkavé. Konečne som sa rozhodol a otvoril som dvore do izby. Keď ma dievčatá uvideli, narobili veľký krik, vyskakovali na lavice, ba zo tri sa vtišli aj za pec. Stál som pri dverách a len som žmurkal. Keď sa zhon trochu utíšil, pozrel som na seba a zistil som, že som bol celý oblepený sadzami a popolom. Veru, — tu si dedko vzdychoval, — dostał som poriadny výprask od rodičov.

Aj my sme si vydýchli s úľavou, že nás také niečo nestihlo a že nemusíme jesť „žur“, lebo dnes je výživa oveľa lepšia. Ale je pravda, že voľakedy u nás na dedine takto bývalo, a každý rok, tak ako dedko, pochodzi aspoň jeden chlapec.

FRANTIŠEK BEDNARČÍK

ODPOVEDAME

Krajana J.K. zo Zubrike zaujímajú ukrajinské folklórne súbory v ČSSR, ktoré videl na Slovensku.

Podľa informácií ČTK z konca minulého roka, ukrajinské folklórne súbory existujú na východnom Slovensku. Je ich 182 a majú 5000 členov ukrajinskéj národnosti. V roku 1975 tieto súbory dali skoro 1000 koncertov, ktoré videlo vyše 112 000 divákov. Tieto súbory viedie Ukrajinský kultúrny zväz v SSR, ktorého Ústredný výbor má sídlo v Prešove. Jeho predsedom je Štefan Lichvar.

23. januára 1977 umrel vo Varšave podpredseda Hlavnej rady a dlhoročný podpredseda Ústredného výboru ZBoWiD pluk.

ZYGMUNT NETZER

pseud. „Kryška“, účastník obojového hnutia v rokoch druhej svetovej vojny, veliteľ jedného zo zoskupení AK vo Varšavskom povstani. Zygmunt Netzer velil istý čas povstaleckej obrane na úseku Horného Czerniaka, na ktorom bojovala aj utvorená vo Varšave čata Slovákov 535. Za svoje zásluhy bol vyznamenaný Komandorským a Gavaliarskym krížom Radu Obrodenia Poľska, Grunwaldským krížom, Radom Virtuti Militari a inými vyznameniami. Bol pochovaný na cintoríne pre zaslúžilých vo Varšave za účasti čestnej roty. So zosnulým sa rozlúčil náčestník ministra pre otázky obojárov Stanisław Kujda.

VÝBOR MS KSCaS V ČIERNEJ HORE

SEBASTIAN MILON — predseda, č.d. 11

FRANTIŠEK MLYNARČÍK — podpredseda, č.d. 44

ONDREJ MILON — tajomník, č.d. 11

VALEŘÍ HEĽDAK — pokladník, č.d. 205

LUDVIK GOGOLA — člen, č.d. 8

ONDREJ HORNÍK — člen, č.d. 68

SKOLA ROL'NÍKOV

Moderné poľnohospodárstvo, tak ako každé iné odvetvie nášho národného hospodárstva, potrebuje kádrom vysoko-kvalifikovaných odborníkov. Preto otázke zvyšovania kvalifikácií a vôbec vzdelávania mladých rolnických kádrov sa už dlhší čas venuje mimo-riadna pozornosť. Príprave k rolnickemu povolaniu slúžia, popri rôznych kurzoch, poľnohospodárske prípravky (Zespoly prispôsobenia rolnickego) — pre starsiu mládež a 2-ročné poľnohospodárske školy (pre mladších). Mladé pokolenie na viedecku má teda veľkú možnosť rozširovať svoje vedomosti, aby mohlo dobre hospodáriť, dosahovať vyššie výrobne efekty pre seba a pre krajinu.

Spišská mládež, ktorá sa mieni venovať poľnohospodárstvu, má možnosť navštěvoať poľnohospodársku školu v Nedeci. Škola vznikla v roku 1961 a do dnešného dňa ju opustilo už vyše 150 absolventov, hlavne z Nedeca, Nižných a Vyšných Lapšov a Kacvine. Keď sa zlepší doprava na Spiši existujú podmienky, aby sa okruh žiakov rozšíril aj o mládež z iných spišských obcí — Lapšanky, Fridmana, Falstína, Tribša a pod., o to viac, že škola môže prijať každý rok 35 a dokonca 40 žiakov.

Nedecká poľnohospodárska škola, hovorí jej riaditeľ Stanislaw Stec, pri-

jíma mládež po zavŕšení 8. tr. základnej školy. Vyučovanie sa koná 5-krát týždenne po 6 hodín. Každý žiak má zaistené štipendium, samozrejme, závisle od prospechu v škole. Za dva roky štúdia žiaci nadobúdajú tunu dnes tak veľmi potrebné všeobecnorolnícke vzdelanie a súčasne aj vodičský preukaz na riadenie traktora.

Poslucháči nedeckej školy majú dobré podmienky pre vyučovanie. Popri všeobecnovzdelávacích predmetoch, ako matematika, fyzika, poľský jazyk, majú prednášky z takých predmetov, ako pestovanie rastlín, chov zvierat, mechanizácia, organizácia obce a pod., na ktorých získavajú potrebné vedomosti pre dobré, moderné vedenie gazdovstiev. Teoretické vedomosti si žiaci overujú v praxi na pokusných políckach rodicovských gazdovstiev, na ktorých pestujú poľnohospodárske plodiny, zeleninu a pod. Okrem toho každý žiak vedia doma chov teliat s rodom, pri nákupe ktorých im polovicu hradí štát. Zase na jar začínajú chov hydin, pričom chovný materiál im tak tiež hradí spolovice štátu. Kedže škola má za úlohu všeestranné pripraviť budúcich rolníkov k vedeniu gazdovstiev, ako aj domácností, v rámci školského programu sa kona aj praktické doučovanie v šití a varení.

Po skončení školy majú jej absolven-

ti možnosť pokračovať v štúdiach (dielkove) na 3-ročnej poľnohospodárskej priemyslovke (Technikum rolnicze), odkiaľ majú otvorenú cestu na vysoké poľnohospodárske školy. Hodne žiakov z nedeckej školy už zavŕšilo takúto priemyslovku. Niektorí z nich pracujú o.i. v poľnohospodárskych službách, v gminných úradoch, v družstvách rolnických krúžkov, v mliekárskych družstvach a pod.

Ziaci nedeckej poľnohospodárskej školy (aktuálne je ich v II. ročníku 17) sú veľmi aktívni. Pôsobia vo Zväze socialistickej viedeckej mládeže, organizujú besedy, ako aj stretnutia s mládežou navštěvujúcimi poľnohospodárske prípravky (existujú vo Fridmane, Kacvine a Nižných Lapšoch), zúčastňujú sa dožinkových výstav s poľnohospodárskymi plodinami, krajínskymi výrobkami, ovocinársko-zeleninárskymi výrobkami a pod.

Hodno pripomienuť, že v poľnohospodárskej škole v Nedeci sa nachádza aj konzultačné stredisko pre účastníkov poľnohospodárskych prípravok, aby si mohli rozšíriť vedomosti a dobre sa pripraviť na štátnu skúšku.

Dnes, keď otázky ďalšieho rozvoja nášho poľnohospodárstva, jeho modernizácie, mechanizácie a vôbec rastu jeho produkcie sú tak dôležité, nielenže sa vyplati ale je priam nutné využívať možnosť rolnického vzdelávania, aké poskytuje táto škola. Núti k tomu sám život, rastúce potreby a požiadavky kladené poľnohospodárstvu. Je to vôbec podmienka rolnického pokroku.

JÁN SPERNOGA

CO VÁS ZAUJÍMA?

Nás čitateľ Karol Borówka z Podvlka sa pytá, či jeho brat bývajúci v Československu mu môže darovať traktor a aké s tým budú spojené colné formality?

Spomedzi mnohých spôsobov prevzatia darovaného traktora uvádzame po konzultácii s Hlavným colným radom najjednoduchší. Brat našho čitateľa po vybavení formalit v Československu (ak také platia) spojených s darovaním, by mal osobne prísť na traktore na hraničný prechod v Chyžnom a tam prechlásiť, že tento traktor daruje bratovi, Karolovi Borówki. Karol Borówka by mal osobne prevziať traktor a zaplatiť clo. Výška clá: 1 zlota za kilogram váhy traktora (pol. 103 Colnej dovoznej sadzby — Zb. zák. č. 22 z 5. júla 1975 roku).

NAPISTE NÁM — SCHRÁNKA ROLNICKÝCH OTÁZOK A ODPOVEDÍ JE OTVORENÁ.

MAREC

Je prvým mesiacom jari, ktorá sa začína 21. teda dňom, keď Slnko na svojej životodarnej ceste vstupuje do znamenia Barana a nad Zvieratníkom vládne tajuplná planéta Mars, ktorá symbolizuje energiu a silu.

Stará Slovania začínali v marci nový rok, o čom nasvedčuje celý rad zachovalých zvykov, o.i. pochovávanie starého roka, čiže zimy. Podobne u starých Rimánov sa marec, v latinskej nazývaný martius, začína novým rokom, ktorý bol vyplnený slávnosťami na počesť Marsa, boha Slnka, jari a rolnictva. Kedže Mars prekonával deňnosť tmy a zimy, stal sa i bohom významného boja, neskôr vojen vôbec a patrónom vojska. Z latinského meno marec prevzali mnohé národy. Odtiaľ pochádza aj slovenský názov tohto mesiaca, poľský — marzec, ruský —

marf, chorvátsky — marač a dolnolužický — mérč. České pomenovanie marca — března sa vyzádza od staroslovanského slova — březa, bříza, ktorá dostáva v tomto mesiaci bahniatky, pokladané kedykoľvek za zázračný liek. Podobný je názov u Slovincov — brenzen, Bielorúsov — berezovat. Niektorí Slovania považovali marec za mesiac s klamným, nestálym počasím a preto ho nazvali napr. Bulhari — lažu, Srbi — ožujak, lažak a Horní Lužičania — pozimský miasec.

Kladieme si neraz otázku, aká bude naša jar? Tak teda meteorológovia tvrdia, že v Poľsku jar býva veterálna a vlhká. Totiž na toto ročné obdobie pripadá najviac zrážok a silných vetrov. Práve preto nemožno sa spôsobiť, že charakter počasia niektorého marcového dňa bude mať vplyv na počasie v iných, vzdialenejších dňoch alebo v iných ročných obdobiach. Asi preto sa hovorí, že v marci ako v hrnci a že marec aj sneh aj slota, alebo mladá rada a marcové počasie nedávajú výsledky.

Na marcové počasie má vplyv celé množstvo rôznych okolností, ktoré sa

riadia prírodnými zákonmi. Sú to veľkopriestorové cirkulácie atmosféry, ktoré prenášajú teplý a studený vzduch z jednej oblasti do druhej, čím sa mení aj počasie. Avšak tiež cirkulácie majú dosť veľké a nepravidelné výkyvy, čo sa prejavuje premenlivosťou počasia. Posledná dekáda marca a začiatok apríla je podľa meteorológov najmenej pokojným obdobím, čo vypĺňa z mnohoročných meraní cirkulácie vzduchu, ktoré uskutočňujú meteorologické stanice IMIGW. O niečo neskôr prichádza jar na Orave a Spiši a v iných oblastiach južného Poľska.

Nakoniec ešte jedna zaujímavosť. V minulom čísle na tomto mieste sme celý odstavec venovali sedmičke, ktorá od veľmi dávna ovplyvňovala neraz život ľudí, v rozličných okolnostiach a na rôznych miestach. Jej pôvod hovorí, že je to zvláštne číslo, ktoré znamená pokoj po hlučnom a rušnom tvorení a práci. Podľa starovekých názorov sedmička prináša prestávku po skončení diela a pred začiatom diela nového. V našom, terajšom prípade mohol by to byť súčasný nový rok,

ktorý má až dve sedmičky. Tak teda, podľa týchto starovekých prameňov dve sedmičky sú príznačné a dobré. Predstavujú vraj vzostup, úspech a pohyb do výšky, vždy k niečomu dobrému. Dobré je vraj aj to, že všetky čísla roka sú nepárne, čo má znamená všeobecne prospech.

Pritom všetkom nesmie sa zabúdať, že sú to iba povery, ktoré nenahradia našu prácu a usilovnosť. Nemalo by sa na to zabúdať najmä teraz, keď začínajú jarné práce a zem prebudená k životu čaká na rolníka.

Podľa ľudovej predpovede keď: — v marci kukučka kuká, dočkáme sa skoro teplého leta; — koľkokrát nás marec hmlou uráči, toľko nečasou prinesie; — v marci hrmi — v máji sneží; — marec, ktorý s daždom chodi, mokrý jún predpovedá; — březen suchý, duben mokrý, kvetén větrný, pytle obilím a sudy vinem naplní: — v březenu prach a v dubnu bláto, rolníkovi jde nad zlato; suchý marec, studený apríl, mokrý máj, bude žitko ako háj; — keď je na Jozefa (19.3.) pekne, bude na zemiaky úrodne.

(zobz. MIŠO)

Z KALENDÁRA NA — APRÍL — DUBEN

V aprili vyvážame maštaľný hnoj pod zemiaky, kukuricu, kapustu, cukrovú repu a iné rastliny. Zároveň pod tieto rastliny vysievame minerálne hnojivá. Nemalo by sa oneskorovať sadenie zemiakov ani siatie cukrovej repy. Burinu, ktorá sa objavuje v obilí, musíme ničiť pomocou chemických prostriedkov.

Na lúkach a pastvinách vyrovnávame povrch, odstraňujeme chumáče starej trávy a vysievame minerálne hnojivá.

V ovocných záhradách vysievame minerálne hnojivá, očkujeme jablone a hrušky, sadime ovocné stromy a kry, pomocou chemických prostriedkov bojujeme proti chorobám a škodcom.

V aprili sajeme väčšinu zeleniny.

* * *

Kukurica pestovaná na zelené krmivo má najväčšiu krmnú hodnotu zo všetkých krmných rastlín pestovaných u nás. Kukuričná siláž je výborným krmivom pre dobytok a ovce. Keďže kukurica nie je príliš náročná na pôdu, možnosť jej pestovania sú mimoriadne široké. V niektorých krajinách je táto rastlina základným krmivom v chove dobytka. V posledných rokoch sa sice aj u nás zvýšila plocha pestovania kukurice, avšak nie natoliko, aby sa plne využili jej krmne prednosti, ako aj prírodné a technické možnosti nášho poľnohospodárstva.

Kukuricu možno pestovať aj na horšej pôde pod podmienkou, že túto pôdu starostlivo obrábame a intenzívne hnojime. Najvhodnejšie sú hlboké pôdy s väčším množstvom prsteňov, vzdľé a bohaté na živiny. Na pestovanie kukurice sa nenhodia všetky studené pôdy, ľahké ilovité a hlinité pôdy, ako aj mokré piesky, keďže tieto rastliny si vyžadujú veľa tepla. Prakticky na pestovanie kukurice sa hodia pôdy IVB triedy a lepise.

Predkultúrou pre kukuricu sú najčastejšie okopaniny v druhom roku po maštaľnom hnoji a na úrodných pôdach dokonca i v ďalších rokoch. Na gazdovstvách, ktoré sa specializujú na chov dobytka alebo oviec, kukurica by sa mala pestovať v prvom roku po naštaľnom hnoji.

Siate kukurice na zelené krmivo by sme mali skončiť v prvej dekáde mája.

Najlepšie sa saje sejačkami na presný výsev, ktoré umožňujú umiestniť 10 rastlín na 1 m². Obilnou sejačkou sajeme kukuricu v riadkoch každých 70 cm v množstve ok. 50 kg semien na 1 ha. Semená umiestňujeme v hlbke 4—5 cm na pevných a vlhkých pôdach, zase na ľahších a sušších — v hlbke 7—8 cm.

Pred sijatím musíme semená nevyhnutne moriť proti hubám, ako aj ochranným prostriedkom proti vyjedaniu zína vtákmami.

Nevyhnutné je minerálne hnojenie, pričom kukurica najlepšie reaguje na dusíkaté hnojivá. Dávky hnojiv v čistej zložke na hektár, závislé na úrodnosti pôdy, ako aj hnojení maštaľným hnojom, sú následujúce: dusíka — 160 — 200 kg, fosforu — 70 — 120 kg, draslíka — 140 — 180 kg.

Kukurica nie je veľmi citlivá na reakciu pôdy, ale neznáša prílišnu kyslosť. Nesmie sa vápní poľa na jar pred sijatím kukurice.

Vďaka herbicidom sa pestovanie kukurice stalo značne jednoduchšie, lebo si nevyžaduje príliš časte záklroky pri odstraňovaní buriny. Vďaka modernej technike bojujeme proti burine chemickými prostriedkami. Postrekry môžeme robiť pred sijatím, niekoľko dní po sijati alebo vtedy, keď kukurica je vysoká asi 15 cm.

Pokusy so sijatím kukurice boli už aj na Spiši, napríklad v Kacvine, kde sa, ako silážna rastlina, vydarila.

* * *

Dôležitou jarnou prácou je hnojenie pastvín. Na jar vysievame celoročnú dávku fosforečných hnojív. Draselné hnojivá delíme na dve alebo tri časti. Keď delíme na dve časti — polovicu draselných hnojív vysievame na jar spolu s fosforečnými hnojivami a druhú polovicu po prvom alebo druhom vypásaní. Keď používame vysoké dávky drasliky (vyše 140 kg čistej zložky ročne) mali by sme ich rozdeliť na tri rovné diely a vysievať na jar po ďalšom vypásaní. Ročnú dávku dusíkatých hnojív delíme na 4—5 častí. Prvú časť vysievame na jar a ostatné po ďalšom v poradí vypásaní okrem posledného pred zimou. Priemerne dielčia dávka dusíka činí 40—60 kg na 1 ha.

Fosforečné hnojivá (celoročnú dávku), ako aj prvú dávku draselných hnojív treba vysievať skoro, hneď po vyschnutí pôdy. Dusíkaté hnojivá vysievame pred alebo hneď po začatí vegetácie, k čomu dochádza po náležitom ohriati pôdy. Príliš súčasne sijatie dusíkatých hnojív môže spôsobiť, že rastliny ich dobre nevyužívajú. Nesprávne je tiež oneskorovanie sijatia.

Z dusíkatých hnojív najlepšie je používať liadok amónny, z draselných hnojív — draselnú soľ a z fosforečných — superfosfát obyčajný prachovitý alebo trojity.

Nesmie sa tiež zabúdať, že racionálne využívanie pastvín spočíva aj v správnej organizácii výpásania — treba vypásat rýchle a dobre vyrastnutú trávu (nie príliš mladú). Závisle od ročného obdobia, zrážok a teploty tráva odrastra za 18 až 40 dní. Pastviny treba podeliť na stále diely (10—14) alebo používať prenosné elektrické ohrady. Možno zaviesť aj kolikové ohrady.

* * *

V aprili pripravujeme zvieratá k jarno-letnému kŕmeniu. Častejšie treba vetať maštale. Odporúčame aj 1—2-hodinové prechádzky zvierat.

Kravám by sme mali skrátiť ratice, agresívny kusom opílime rohy. Tri týždne pred výháňaním na pastviny musíme postupne obmedzovať podávanie jaderných krmív s vysokým obsahom bielkovín. Dávame viac objemových, šťavnatých krmív.

JAR 77

Z AMOROVY LOUCKY

Ten, kdo není zamilovaný, je vždy sám v davu. (George Sandová)

* * *
Na svete neexistuje nic nad oddanost manželky. Je to něco, o čem žádný manžel nemá poněti. (O. Wilde)

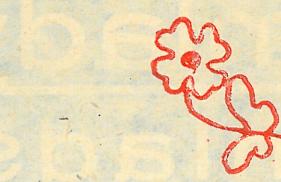
* * *
Žena je taký predmet, že nech ho študuješ ako chceš, predsa len nájdeš v ňom niečo celkom nové. (L. Tolstoj)

* * *
Istá vdova sa zverovala znamenímu americkému humoristovi Markovi Twainovi, že sa zanedlho tretíkrát vydá.

— A kto je ten šťastlivec? — spýtal sa zdvorilo spisovateľ?

— Zámožný vinohradník, veľmi solidný človek.

— Rozumiem, — poznamenal Twain. — Vinohradníci sa najlepšie vyznajú v starých ročníkoch.

HUMOR

Pýta sa farmár farmára:
— Čo si myslíte, urobil som dobre, keď som si dal farmu poistiť proti ohňu a krušobitiu?

— Oheň, to ešte chápem, — odpovedal sused, — ale ako chcete urobiť krupobitiu?

* * *
Otázka:
— Manžel môj, majú plazy rozum?
— Nemajú, žabička moja, nemajú?

* * *
Je to pravda, že oba souhlasíte s rozvodom?
— Ano? Představ si, poprvé jsme se dohodli.

VIES, ŽE...?

Banány (najčastejšie dovážané zo Strednej Ameriky) sú veľmi zdravé a výživné. 100 g banánov má hodnotu 90 kalórií. Banány obsahujú vitamíny: C, B₁, B₅, PP, A a E. Okrem toho — minerálne sole, želazo, fosfor, draslík a mangan. Sú aj alkalické, teda vhodné aj pre chorých na žalúdok.

* * *
Casopis Problemy, ktorý prednedávnom písal o káve upozornil, že v poslednom desaťročí zaznamenali obrovský rast jej spotreby v Poľsku. V roku 1960 dovoz kávy činil 3 893 tony a v r. 1972 už 30 937 ton. Našimi hlavnými dodávateľmi sú Brazília, Uganda, Kolumbia a od r. 1972 aj Austrália.

* * *
Nejdôležitejší vlastnosť kávy je jej pôsobení na centrálny nervový systém; aktivizuje a povzbuzuje stredisko v mozgové kúre. Povzbuzuje a usnadňuje trávenie. Výzkumné práce nepotvrdily výskyt rakoviny ve spojení s pitím kávy. Nicméně se doporučuje pít kávu v priblíženom množství a priblíženom silnom.

Všetkým našim milým krajankám a čitateľkám pri príležitosti Medzinárodného dňa žien želáme veľa radosti, úsmevov a úspechov v práci a osobnom živote.

ÚV KSČaS a redakcia ŽIVOT

Povedané — precítane

Kto nič nevie, ten sa nemá v čom pomýliť.
Menander

* * *
Žena je nežná ako kvet a tvrdá ako kameň.
Baudelaire

* * *
Charlie Chaplin v rozhovore s istou mladou herečkou trpeživo počúval jej rozprávanie o tom, že vôbec nevie, čo je to tréma.
V istom momente Chaplin konštatoval otcovským tónom:

Verte mi, milé dieľa, že aj toho sa dočkáte. Tréma prichádza spolu s talentom.

* * *
Žena rad ľa podlehne násiliu než vlastní slabosti. Pak to vypadá tak, že jí vzali násilím, co by bola dala dobrovolne.

Diderot

* * *
Každý vykonaný hrdinský skutek a každý nevykonaný hrdinský skutek byl dilem ženy.

Jókai

Dňa 19. februára 1977 sa vo Vyšných Lapšoch vydávali dve vnučky krajaná AUGUSTINA BRYJU, jedného zo zakladateľov našej Spoločnosti, dlhoročného, obetavého člena redakčnej rady Života. K mnohým blaženiam, ktoré mladomanželia

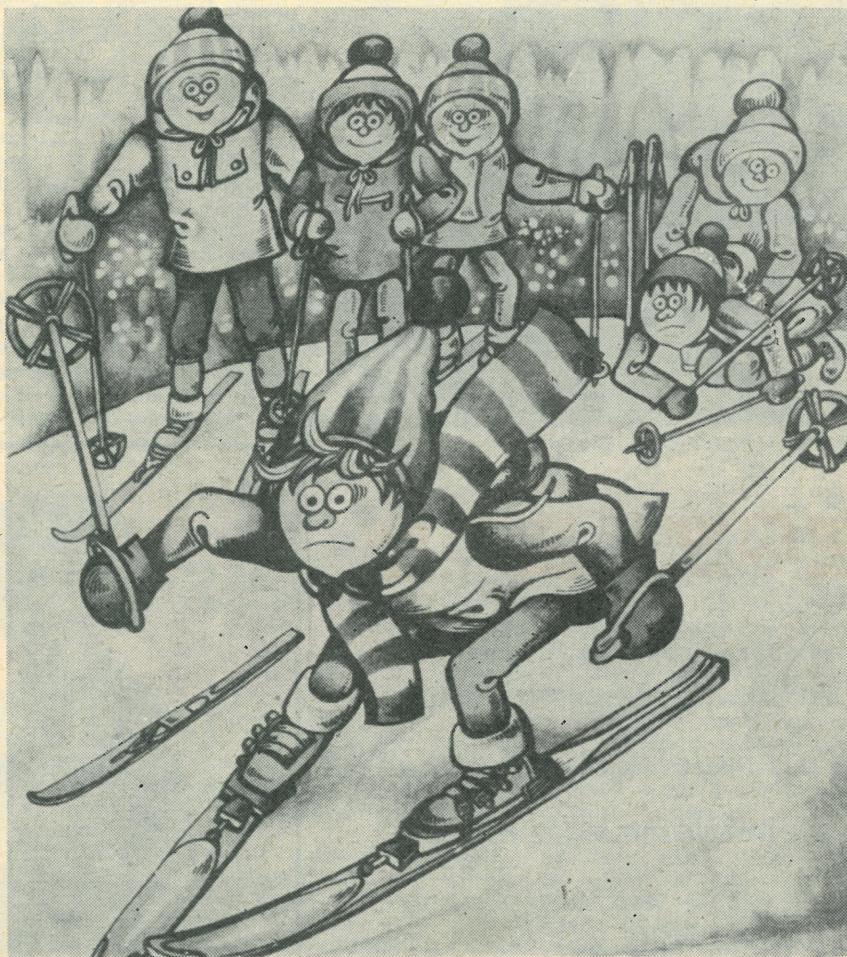
BOGUMILA A ANTONÍ PIOTROWSKOVCI A MÁRIA A RYSZARD SZWARCOVCI

dostali pri príležitosti sňatku sa pripájame aj my a želáme im na novej ceste života veľa šťastia, zdravia, vzájomnej lásky a pochopenia.

KOLEKTÍV REDAKCIE ŽIVOT

mladým mladším najmladším

Každý zjazd na lyžiach, každý deň nás čoraz viac probližuje k jari. Slnce hladká stále tepiejsími lúčmi, ako čarodejník mení sneh na vodu. Už zanedlho ostanú iba spomienky na zábavy na bielučkom snehu. Preto počíť môžeme, využívajme zimné počasie.

JAK SE POUŽÍVA BUMERANG?

Bumerang je lovecká zbraň pôvodných australských obyvateľov. Je z dřeva a má tvar lomeného oblouku. Házi se na zvěř, na ptactvo apod., a nezasahne-li cíl, vraci se zpět. Vycvičený lovec prý dovede priesne zasahovať až na vzdialenosť 200 metrov. Podobná zbraň byla používána i ve starém Egypte, v Indii a mnohých ďalších státech Starého sveta. Své jméno dostal bumerang zrejmě od slova woome-ra, což znamená vrhač kopí. Vrhači kopí — woomerové nemeli však s házením bumerangu nic spoločného. Než se však omyl vysvetlí — šlo vlastne jen o určitou podobnou činnosť, — názov bumerang se již vžil. U nás se nyní bumerangu užívá k sportovním účelům.

CHI • CHI • CHA • CHA

PERLIČKY Z VESELEJ KAPSIČKY

Malá Zuzka budí mamičku a žaluje:

— Mamička, Janko sa chcel zobudiť!

— Jožko, ty učiš papagája neslušne rozpráva...

— Ale, mamička, ja mu iba vysvetľujem, ktoré slová sa nemá naučiť.

— Mamička, otecko je už doma?

— Áno.

— Čo mu ukážeme najprv?

Sestrine nové šaty alebo moje vysvedčenie?

★

— Tak, Dušakno, ukáž vysvedčenie!

— Požíchal som ho Karolovi, mamička.

— Prečo?

— Chcel trochu naťakať svojich rodičov.

JAK?

Jar nám piše na voňavom liste: Čakajte ma, príde isto iste, keď snežienkam hlávky zazvonia a orgován vzduchom zavonia, keď horička zloží bundičku, lúka mi dá pestru sukničku. Vezmite ma sťa kvet voňavý, s mamičkami sviatok oslávím. Čoskoro k vám príde isto iste. Posielam vám fialôčku v liste!

Vaša Jar

MDŽ V ROZPRÁVKE

Nie je deň ako deň, tento je nevšedný. Slávi ho Nevedko aj s dedmi Vševedmi. Dlhý aj Široký, s nimi Bystrozraký, po ceste ženú sa, uhádnite, za kym!

Maco ich predbieha, nikoho nepočká. „Nesiem ti jahody, Červená čiapočka!“

V záhrade s kyticou čaká Loktibrada: „Aby si nás mala, Snehlíkenka, rada!“

Dobrá Popoluška dostane vzácny dar. Zázračné oriešky má pre ňu Popolvár.

Šípovej Ruženke dáva princ z ruže kvet. A Janík Marienke medovník ako svet.

Zlatovláské slnko jas nesie na vláske. A Maruške Marec biele sedmokrásky.

Nakoniec Valibuk prináša korálky. Dnes je váš veľký deň, dievčiny z rozprávky!

Božena Trilecová

Altajská rozprávka

O ZAJKOVI S DVOMI KOŽUŠKAMI

Jarné slnko svojimi teplými lúčmi zalievalo zem, vlnký vetrik preháňal sa medzi stromami. Spojenými silami útočili na bielučký sneh, ktorý sa pod ich dychom rýchlo roztahal. Všetky zvieratká sa radovali a nedochádzalo plakal:

— Sniežik, snežik, neodchádzaj, samého ma nenechávaj! Celú zimu som si v tvojej páperovej perinke vyšliapaval cestičky, ryl chodbičky. Pred mrazom a nepriateľmi som sa v nich skryval. Na tmavej zemi, v zelenej tráve, bieleho, každý uvidí a kedykoľvek uchytí. Sniežik, snežik, neodchádzaj, samého ma nenechávaj!

Snehu prišlo malého zajka lúto i vraví mu:

— Ostat nemôžem, môj čas je už dávno preč, ale ak chceš, vezmem si tvoj biely kožuštek a ty si uši na leto hnedý kabátik. V zime ti tvoj biely kožuštek zase priniesem, dobre?

Zajko prikývol a tak to robia podnes. Keď sa sneh poberá preč, berie so sebou aj zajkov biely kožuštek a zajko behá celú jar, leto i jesenn v hnedom kabátiku. A v zime, keď sa sneh zase vracia, prináša zajkovi späť jeho biely kožuštek.

Odkial' máme veci známe?

ZLATO A STRIEBRO

Král s kráľovnou bývali v zámku, v ktorom bolo toľko izieb, kolko je do roka dní a toľko balkónov, kolko má rok týždňov. Z balkónov bolo vidieť do všetkých dedín v okolí, ale kráľ s kráľovnou nikdy v žiadnej dedine neboli. Najradšej sedeli na zámockej povale a ráiali zlaté a strieborné peniaze. Čím boli starší, tým boli lakomší. Stále im čosi chýbala. Peniaze, krása, úsmiev, ale najviac im obom chýbala princezná. Kráľovná každý deň horekovala:

— V každom kráľovstve majú aspoň jednu princeznú, ešte aj v tom najchudobnejšom. A my, ktorí máme plné vrecia peňazí, nemáme ani štvrt princezné.

Keď nemáme, nemáme. Poznáš vari niekoho, kto by nám princeznú predal? — nazlostim sa kráľ. — Ak sa niekto taký nájde, dám mu za ňu vrecko peňazí. A ak bude zlatovlasá, pridám aj kráľovskú korunu, — povedal kráľ a kráľovná sa uspokojila.

Za kráľovským zámkom, za rybníkom a lúkou, býval šibal kúzelník. Poznal všetky čarodejné figle a bol taký zvedavý, že si pričaroval d'alekohľad a d'alekosluch, aby vedel, čo robia ľudia, keď si myslia, že ich nik nevidí a nepočuje. Vypočul si aj kráľovský rozhovor na povale. Hneď mu príšla na um čarodejná myšlienka. Zákrutíl prsteňom a prv, ako si stačil na kabáte zapnúť gombíčku, bol v zámku. A prv, ako by ste napočítali do dvadsať, spisali kráľovsko-kúzelníku zmluvu a spečatili ju kráľovskou pečaťou. Na druhý deň priviedol šibal kúzelník do zámku dve princezné. Zlatovlasú Zlaticu a striebrovlásu Striebornicu, a z rúčky do rúčky ich vymenil za mech zlatých a mech strieborných dukátov.

— A kde je kráľovská koruna za Zlaticu? — spýtal sa, len čo si vyhodil vrecko na chrbát. Kráľ sa zapýril a začal koktať. Až keď mu kráľovná pošepkala čosi do ucha, uspokojil sa a zo súšannej peňaženky vytiahol obyčajnú korunu. Teraz sa zase kúzelník zapýril. Kráľ ho však pobúchal po naloženom chrbte a so smiehom do-

dal, že môže byť spokojný, lebo každá koruna, ktorú nosí kráľ, je kráľovská. Kúzelník sa na zámku viac nezdržiaval, veď doma si mohol priečať aj desať kráľovských korún. Kývol rukou a už ho nebolo. Letel rovno k d'alekohľadu a d'alekosluchu.

V zámku panovala kráľovská náladá. Princezné sa držali za ruky, tancovali valčík a spievali Pásla ovečky v zelenom hájičku. Kráľ s kráľovnou sa usmievali a pohojdávali sa na tri doby v rytmie valčíka. Zrazu Zlatica vyšla z rytmu, Striebornica falosne zaťahla, čosi prasklo, hlas sa im zadral a zostalo ticho. Kráľ sa pozrel na kráľovnú, pokrčil ramenami a kráľovná sa vyťakane pozrela na princezné. Obaja naraz zavolali svojho radcu. Radca si opatrne prezrel princezné. Najprv len zdialky, potom pristúpil bližšie, ešte bližšie a zrazu vytiahol Zlatici a Striebornici z chrbta malý kľúčik. Figliar kúzelník od škodarosti až poskočil, keď videl, ako kráľovi klesla brada a kráľovnej sa predstížil nos. Bol spokojný, lebo všetko išlo, ako chcel. Na druhý deň podal kráľovnej telegram. Taký telegram, že sama kráľovná si myslila, že prišla na tú výbornú myšlienku. Kráľovi neviedala ani slovo a po prvýkrát v živote odišla do dediny.

Keď priviedla všetky deti do zámku, ba aj figliar kúzelníka preoblečeného za rozprávkára, kráľ od prekvapenia skoro z trónu spadol.

Ešte v ten deň boli na zámku dve predstavenia. Bolo to najkrajšie divadlo, aké kedy videli. Bolo v naozajstnom zámku a hrala ho naozajstná kráľovská rodina. Princezné boli sice na kľúčik, ale správali sa celkom ako živé. Kúzelník preoblečený za rozprávkára rozprával také pekné rozprávky, že deti nechceli ani odiť. Až keď im slúbil, a kráľ s kráľovnou prikývl, že v zámku bude predstavanie každý deň, odišli domov. Išiel s nimi aj figliar rozprávkár, ktorý cestou poskakoval od šfastia, že vymyslel najlepšie kúzlo svojho života. Ale najšťastnejší bol kráľ, lebo si myslie, že je najchytrejší zo všetkých chytrých, keďže má za dva mechy plný zámok detí a navyše zachránil kráľovskú korunu.

ZLATO A STRIEBRO

sú kovy. Zlato je však vzácnejšie. Nehradzavie, nestráca farbu, na vzduchu sa vobeč nemení a rozptúšiť sa iba v lúčavke kráľovskej. Na svete je pomerne málo zlata. Nachádza sa v žilách kremene ako drobné pliešky a zrniečka. Volákedy sa zo zlata razili peniaze a vyrábali šperky. Dnes sa používa zlato aj v priemysle.

Striebro je biely kov, najlepší vodič tepla a elektriny. Používa sa hlavne na výrobu rozličných zlatín a na výrobu fotografických papierov a filmov, ale aj v klenotníctve. V prírode sa nachádza rýdze alebo v zlúčeninách.

MARTA ŠURNOVÁ

JARNÝ LIST

Jar nám piše na voňavom liste: Čakajte ma, príde isto iste, keď snežienkam hlávky zazvonia a orgován vzduchom zavonia, keď horička zloží bundičku, lúka mi dá pestru sukničku. Vezmite ma sťa kvet voňavý, s mamičkami sviatok oslávím. Čoskoro k vám príde isto iste. Posielam vám fialôčku v liste!

Vaša Jar

CHCU SI DOPISOVAT

Anna Gažová — má 12 rokov, zberie poľadnice miest. Adresu: 962 44 Liptava 152, okr. Zvolen.

Doris Weber — má 20 rokov, zberie sa o umenie. Adresa: 25 Rosock, Max Plauth, Str. SWH S III, Zimmer 310, NDR.

Emilia Sucharová — má 14 rokov, zberie známky, odznaky a poľadnice miest. Adresa: Charkov 87, ul. Marsala Rybalko 13/53, 310 087 ZSSR.

PRAWNIK

Bieżący sezon turystyczny będzie się charakteryzował wzmożonym napływem osób szukających odpoczynku w pięknych terenach Spisza czy Orawy. Pragniemy więc poinformować naszych czytelników o nowych zasadach wynajmowania pokoi dla turystów. Sprawy te reguluje szczegółowe zarządzenie przewodniczącego Głównego Komitetu Kultury Fizycznej z dnia 15 października 1976 roku (ogłoszone w Monitorze Polskim Nr. 39 z 3 listopada 1976 roku). Przestrzegając zawartych w nim powszechnie obowiązujących na terenie całego kraju postanowień nie popadniemy w konflikt z obowiązującymi przepisami i będziemy znali swoje prawa i obowiązki.

Pokoje gościnne mogą być wynajmowane za pośrednictwem tworzonych w gminach biur zakwaterowa-

owania lub innych upoważnionych instytucji m.in. przez ośrodek sportu i rekreacji, FWP czy przedsiębiorstwo uzdrowiskowe. W każdym urzędzie gminnym można uzyskać informacje jaka instytucja pośredniczy w tych sprawach. Do takiego biura zakwaterowania należy zgłosić posiadane wolne pokoje. Biuro zakwaterowania zalicza zgłoszone pokoje do jednej z czterech kategorii w zależności od wyposażenia, metrażu, urządzeń sanitarnych itp. Od tego zależy cena pokoju, która kształtuje się w/g poniższej tabelki. Od tych cen mogą być stosowane zniżki i zwyżki opłat zgodnie z "załącznikiem nr. 3" o którym informują biura zakwaterowa przy zawieraniu umów ze zgłoszającym pokoje gościnne.

Poza wyposażeniem i urządzeniami pokoje gościnne powinny odpowiadać pewnym ogólnym warunkom. Nie mogą na przykład znajdować się w pniwach lub suterenie, powierzchnia na 1 osobę nie może być mniejsza niż 5 m². W okresie jesienno-zimowym winny być ogrzewane minimum do temperatury 18°C. Nie powinno być wilgoci, insektów i gryzoni. Każdy pokój winien być należycie oświetlony i utrzymany czysto. Mieszkającym turystom należy udostępnić korzystanie z wejazdów i łazienek lub jeśli budynek nie ma tych urządzeń zapewnić dostateczną ilość wody i udostępnić ustęp wolno stojący. Każdorazowo

przed przybyciem nowego gościa winna być zmiana bielizny pościelowej a w czasie jego pobytu co 14 dni. Pokój musi być sprzątany przynajmniej raz dziennie.

Biura zakwaterowania pobierają z tytułu pośrednictwa do 15% należności za wynajem. Wszelkie dodatkowe usługi jak np. wydawanie posiłków nie wchodzą w zakres działalności biur zakwaterowania, a są przedmiotem umowy wynajmującego z turystą.

Podaliśmy najogólniejsze przepisy zawarte w zarządzeniu przewodniczącego GKKFiT dotyczącego wynajmu pokoi gościnnych.

MK

CZEŚCI PRZELYKU występuje najczęściej po zatkanie przelyku. Ten rodzaj założenia może wywołać suche wzdecie. W przypadkach gwałtownego wzdecia najlepiej krowę przebić cienkim trójgrąncem. Jest to najlepszy sposób. Po ustąpieniu gazów, ciało obce albo samo przesunie się dalej, albo pozwoli się lekko masażem przesunąć. Masaż w tym przypadku wykonujemy podobnie jak poprzednio z tym tylko, że masujemy odwrotnie tzn. w kierunku tułowia krowy. Używane w tym przypadku sondy do przepychania to ostateczność. Wlewanie jakichkolwiek śródków, mających na celu naoliwienie przelyku i ułatwienie ślizgania się ciała obcego, zagraża zawsze niebezpieczeństwem zachlystowego zapalenia płuc.

ZATKANIE W PIERŚCIEŃOWEJ CZEŚCI PRZELYKU zdarza się bardzo rzadko jeżeli ciało obce przeszło już przez największą część przelyku w sztywnym odcinku to przechodzi ono zwykle dalej bez trudu. Powikłanie to

następuje najczęściej po próbach gwałtownego przepychania ciała obcego przy pomocy sond czy pretów drewnianych a w miejscu uszkodzenia przelyku zatrzymuje się ciało obce. W tych przypadkach przy pomocy sondy nosowo-przylkowej wsuniętej przez nozdrza, należy delikatnie przekonać się czy ciało obce tkwi w piersiowej części przelyku. Opadnięcie wzdelego zwacza świadczy o udaniu się prób. Bywa często, że przy nieudanych próbach i przy użyciu niewłaściwych przyrządów np. bata lub kija część ich po odlamaniu pozostaje w przelyku, wtedy pozostaje tylko zabieg chirurgiczny.

Na pytanie wobec tego: co robić kiedy krowa zadrwiła się ziemniakiem lub burakiem odpowiedź może być tylko jedna — krowę przebić trójgrąncem rurkę pozostawić na 24 godziny i cierpliwie czekać, bez wykonywania jakichkolwiek zabiegów w gardle czy na przelyku.

HENRYK MĄCZKA

zané a str. houskou vyspané bábovkové nebo jiné formě ve středně vyhřáté troubě. Upečenou obalime ve vanilkovém cukru.

ČOKOLÁDOVÝ CHLEBÍČEK

Do mísí dáme 12 dkg čerstvého másla, 16 dkg cukru a 14 dkg čokolády na vaření. Mísíme nad páru nebo do horší vody a mícháme tak dlouho, až se máslo a čokoláda rozpustí a spojí (nesmí se však vařit). Pak hmotu mícháme až vy-

chladné a přidáme: 8 dkg strouhaných, loupaných mandlí (spaříme vařící vodu a pak lehce oloupáme), 4 žloutky, 6 dkg krušičkové mouky se lžičkou pečivového prášku a ze 4 bílků tuhý sníh. Těsto vlejem do dobré vymazané a moukou vysypané formy, povrch posypeme hrubě sekanými oloupanými mandlemi a ve středně vyhřáté troubě upečeme. Krájíme až když je studený. Můžeme ke chlebíčku podat šlehanou smetanu.

ZUZKA

Na velikonoční svátky upečete dobrou buchťu, která nevysychá a dlouho vydrží.

10 dkg převařeného másla utřeme, po částech přidáváme 4 žloutky a 15

dkg cukru a ještě asi 20 minut třeme. Pak přidáme 28 dkg mouky s 1/2 balíčkem pečivového prášku, 8 lžic mléka a do těsta lehce zamícháme tuhý sníh ze 4 bílků. Upečeme ve vyma-

ŽIVOT
CZASOPISMO
SPOŁECZNO
KULTURALNE
Ukazuje się
do 15 każdego
miesiąca

NEVIETE SI PORADIT S RÓZNÝMI TÁŽKOSTAMI A ZÁLEŽITOSTAMI, KTORE VÁS ROZČUĽUJÚ? NAPISTE NÁM NA ADRESU:
REDAKCIJA ŽIVOT, 00372 WARSZAWA, UL. FOKSAL 13, ODPOVIEME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKACH ČASOPISU ALEBO LISTOM.

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce redaguje:
ADAM CHALUPEC — redaktor naczelný, Marian Kaškiewicz — z-ca red. nacz.,
oraz społeczne kolegium redakcyjne w składzie: Augustin Andrašák (Jablonka),
František Bednářík (Nowa Biala), Alojz Biel (Zubrzyca Góra), Augustin Bry-
ja (Lapsze Wyżne), Alojz Galuš (Krempachy), Vladimír Hess (Lublin), Franti-
šek Chalupka (Nowa Biala), Bronislav Knapčík (Mikolów) Ján Kovalík (Zubrzy-
ca Dolina), Andrej Kucek (Lipnica Wielka), František Kurnát (Nowa Biala),
Wacław Luščinský (Zelov), Lýdia Mšálová (Zubrzyca Góra), Lýdie Mundilová
(Kuców), Ignác Nižník (Myślenice), František Paciga (Krempachy), Alžbeta Sto-
jovská (Warszawa), Ján Spernoga (Warszawa), Růžena Urbánová (Gesiniec),
Valerie Wojnarowská (Warszawa), Andrej Vaksman'ský (Tribš), Andrej Vojtaš-
(Jurgów).

Tłumaczenia i korekta jęz. czeskiego — Valerie Wojnarowska; tłumaczenia na jęz. słowacki — Alžbeta Stojovská; weryfikacja stylistyczna i korekta jęz. słowackiego — Ján Spernoga; red. techn. — Jolanta Bryszewska; oprac. graf. — Janusz Rozum.

Nadsyłanych rękopisów, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo „Współczesne” RSW - Prasa-Książka-Ruch”, 00-490 Warszawa, ul.

Wiejska 12, tel. 28-24-11.

Adres redakcji: 00-372 Warszawa, ul. Foksala 13. Tel.: 26-44-49, 26-04-55, 26-42-57.

Adres ZG TKCIS: 31-024 Kraków, ul. Szpitalna 38, tel. 212-92.

Cena prenumeraty krajowej: rocznie — 12 zł; półrocznie — 6 zł; kwartalnie — 3 zł. Prenumeraty przyjmowane są do dnia 10 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty. Prenumeratę na kraj dla czytelników indywidualnych przyjmuje Urzędy Pocztowe oraz listonosze. Wszystkie instytucje państwowie i społeczne w miastach, zamawiają prenumeratę wyłącznie za pośrednictwem Oddziałów i Delegatur RSW „Prasa-Książka-Ruch”. Pozostałe — mające siedzibę na wsi lub w innych miejscowościach, w których nie ma Oddziałów i Delegatur — zamawiają prenumeratę za pośrednictwem Urzędów Pocztowych.

Prenumeratę na zagranicę przyjmuje: RSW „Prasa-Książka-Ruch”, Biuro Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych, ul. Wronia 23, 00-840 Warszawa. Konto Nr 1-6-100024. Cena prenumeraty dla zagranicy jest wyższa od prenumeraty krajo- wej o 50%.

Oddano do sklepu 4.II.77. Numer podpisano do druku 24.III.77.

Druk: Prasowe Zakłady Graficzne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-375 Warszawa, ul. Smolna 10. Zam. 205. Nr indeksu 38601/38501. F-94.

PSYCHO-
ZÁBAVA

JMÉNO VĚSTÍ

LÝDIE: většinou hnědovlásky nebo černovlásky, středně vysoká, oči modrošedé nebo černé, ztepilé, plnoštíhlé postavy. Povahu mívá složitou, je individualistka. Četné dobré povahové vlastnosti jsou v neustálém zápasu se stejným množstvím špatných. Většinou bývá jedináčkou, nevýš mívá jednoho sourozence. Je inteligenční, odvážná, uměná a koketní. Rosená diplomátka; podrobí si rodiče, vychovatelky ve školce i učitele ve škole. Několikrát v životě se zamíluje, valného štěsti vás v lásku nemá. Obecnou a střední školu absolvovala bez potíží. S úspěchem může studovat pedagogiku, dějepis, psychologii a také bude dobrou herečkou; již jako dítě hrává ve školních představeních. Je dobrá organizátorka, výborná vedoucí, svědomitá, solidní, přesná a dochvilná. Provádí se za inteligenčního a obratného muže na jehož kariéru bude mít značný vliv. Řídí se pouze vlastním úsudkem, což ne vždy je pro ni prospěšné. Malé neúspěchy ji odrazují. Trpíva srdečními chorobami nebo neušrami. Nejšťastnější je ve věku od 28 do 35 let. Její květinou je růže a barvou všechny odstíny modré. Nemálu se a je ji protivný výstřední způsob oblékání. Je dobrou hospodynou, matkou i manželkou. Málodky bývají upřímná ve vnitřním projevu. Miluje hudbu, operety, ráda si přečte dobrou knihu. Lýdie není dítětem štěstěny a proto si poměrně pozdě zařídí vlastní byt, kupí auto atd. Její domov je čistounký a útulný. Miluje své dvě děti, jako matka je plná pochopení a jemnosti. K jiným lidem je chladně zdrovila, často ironická. Protože je romantická, do konce života vzpomíná na svou první lásku.

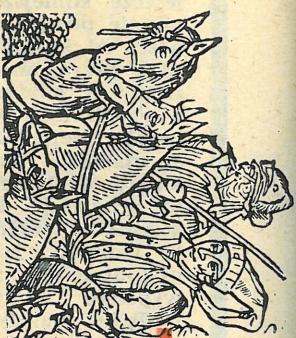
TADMIR

snár

VERÍTE SNOM? NIE? ANI MY NEVERÍME, ALE PREDSA KAŽDY Z NÁS SA NIEKEDY POZRIE DO SNÁRA, AJ KEĎ TO POKLADA ZA PRESDUDOK NÁSICH BABÍČIEK. OSTATNE, VED JE TO IBA ZÁBAVA. TAK TEDA, KEĎ SA VÁM SNIVA:

Dúha — šťastie v práci
Flauta, počut ju — budeš sklamaný
— hrať na nej — zažiješ lúbostné utrpenie
Horský sprievodca — priateľ sa chce prekvapí
Jed vziať — odplatiť sa ti nevďakom
— dať inému — daj si pozor na peniaze
Klinec nájst — tvoje nádeje sa splnia
— zatlkat — správne sa rozhodneš
— vyrovnávať — musíš sporíť
— kuf — budeš robiť užitočnú prácu
Lalie trhať — zmyselná láska
— biele vidieť — budeš verne milovaný
— farebné — never tomu, čo ti hovoria
Monogram vlastný vidieť — zažiješ niečo pekné
— háčkovať, kresliť — nová láska
— cudzí vidieť — musíš zdôrazniť svoje schopnosti
Netopier, vidieť ho — zvedavosť
— chýtať ho — hádka
Olej pít — priateľ ti príde do cesty
— horief vidieť — túžis po nejakej osobe
Pašovať — práca ti robi starosti.

„NEBOJÁČNA OBRANKYŇA...“

Z ASTROLÓGOVEJ KRONIKY

BARAN

Na jednom z výbežkov južného okraja Strážovskéj horatiny, iba par kilometrov od Bánovice nad Bebravou stojí pomerne zachované ruiny hradu Uhrovec, ktorý patril k najstarším na Slovensku. Vznikol niekedy v prvej polovici 13. storočia, čo dokazuje zachovaný renesančný jazierko.

Prvá zmienka o hradе z roku 1294 hovorí, že bol majetkom Petra, syna Basovho. Neskoršie ho vlastník Matúš Čák Trenčiansky, začas patril Štúrovcom, Sándorovcom a Ponárovcovom, ktorí hrad v roku 1479 odtvorili kral Matej Korvin. Vtedy hrad bol vsak jeho neskorejší renesančný úpravy, ktoré dokazovali aj bohatstvo jeho

posledných majetkov, rodiny Zayovcov, ktorí hrad vlastnili až do konca feudalizmu.

Zayovci opravili aj starý, tománsky palác a rozšial ale opevnenie predhradia posilili mohutnými nároznými bašami. Od tých čias tento systém opevnenia hrad hlavnú obrannú úlohu. Vstup do predhradia viedol baštu zo severu a cez most, ktorého piliere v priekope sa zachovali. V 17. storočí sa majetok hradu preniesol do novozaloženého kaštela v hradnej obci Uhrovec a na hradu využívali iba stráže a hospodárske objekty. Napokon v 18. storočí aj ony boli zanechané a hrad postol a rozpadával sa. Po niekdajších storočiach sa zachovala len ludová pieseň. Na uhorskú žádzku, tam sú pekné zbrané, vyber si suhačko, ktorá ti pristane... a pekná Ludová hrad bol vsak jeho neskorejší renesančný úpravy, ktoré dokazovali aj bohatstvo jeho

Cez rieku Radíšte, ktorá sa vinie medzi romantickými lesmi ako dlhy jedovatým vŕškami nedaleko hradu, vieť kedy si dreveny mosík, o ktorom sa rozpíralo, že v niektorý simečný podvečer sa nón zjavili zlatistokrvaví mohutními nároznými bašami. Od tých čias tento systém opevnenia hrad hlavnú obrannú úlohu. Vstup do predhradia viedol baštu zo severu a cez most, ktorého piliere v priekope sa zachovali. V 17. storočí sa majetok hradu preniesol do novozaloženého kaštela v hradnej obci Uhrovec a na hradu využívali iba stráže a hospodárske objekty. Napokon v 18. storočí aj ony boli zanechané a hrad postol a rozpadával sa. Po niekdajších storočiach sa zachovala len ludová pieseň. Na uhorskú žádzku, tam sú pekné zbrané, vyber si suhačko, ktorá ti pristane... a pekná Ludová hrad bol vsak jeho neskorejší renesančný úpravy, ktoré dokazovali aj bohatstvo jeho

kojnej tvár. Medzižom sa turcké vojská tiahli neďalekými lesmi až do dĺžky jedovatých vŕškov. Za krátky čas nezostalo po nich ani stopy. Mŕtve basovo telo Radíšta vyvrhla a Rud ho pôchoval na brehu potoka. Vtedy v ráj v slnečných lútoch sa poprvé ukazali krapky jeho krve a potom zmliali v záhadný jav vznikol vraj v dobe, keď slovenské územie bolo neustále znepokojované tureckými vpádmi pustošiacimi krajinu. Vtedy Turci zaútočili aj na uhorský hrad, ktorého obrancu velia mladá hradička obec Terézia s malou posádkou. Všetci obrancovia s veľkým nepokojom v srdci očakávali turecké vojská, no pri tom nezabudali na prípravu obrany. Tento pocit nechali! — hovorila — Nemyslite hned na to, že Turci musia zvíťaziť! — Je nás veľa, ale sme pripraveni na obranu, máme aj výhodu, že hradby nás budú brániť...

— A posiaľ nepríde? — spýtal sa zmlialý starý veliteľ posádky. — Žiar, niet už čas, Turci tu bude skôr. Vedeli, že na hradre má malé sily a dočula aj to, že Turci chce hrad znovať so zemou. Avšak nepodkiala a pred posádkou ukazovala po-

zrušením Barana, te- da od 21. marca do 20. apríla, bude rok 1977 Leto bude pre Baranov výnimi dobre. Monumenské znamená zmeny v rodinach, možno po- ako dosledok dobrej čítat aj s úspechom pri práci. Avšak začiatok výbuchu v rôznych žádzach. Mali by využiť toto mesäčnom svite... Toko po- choval na brehu potoka. Vtedy v ráj v slnečných lútoch sa poprvé ukazali krapky jeho krve a potom zmliali v záhadný jav vznikol vraj v dobe, keď slovenské územie bolo neustále znepokojované tureckými vpádmi pustošiacimi krajinu. Vtedy Turci zaútočili aj na uhorský hrad, ktorého obrancu velia mladá hradička obec Terézia s malou posádkou. Všetci obrancovia s veľkým nepokojom v srdci očakávali turecké vojská, no pri tom nezabudali na prípravu obrany. Tento pocit nechali! — hovorila — Nemyslite hned na to, že Turci musia zvíťaziť! — Je nás veľa, ale sme pripraveni na obranu, máme aj výhodu, že hradby nás budú brániť...

— A posiaľ nepríde? — spýtal sa zmlialý starý veliteľ posádky. — Žiar, niet už čas, Turci tu bude skôr. Vedeli, že na hradre má malé sily a dočula aj to, že Turci chce hrad znovať so zemou. Avšak nepodkiala a pred posádkou ukazovala po-

zrušením Barana, te- da od 21. marca do 20. apríla, bude rok 1977 Leto bude pre Baranov výnimi dobre. Monumenské znamená zmeny v rodinach, možno po- ako dosledok dobrej čítat aj s úspechom pri práci. Avšak začiatok výbuchu v rôznych žádzach. Mali by využiť toto mesäčnom svite... Toko po-

zrušením Barana, te- da od 21. marca do 20. apríla, bude rok 1977 Leto bude pre Baranov výnimi dobre. Monumenské znamená zmeny v rodinach, možno po- ako dosledok dobrej čítat aj s úspechom pri práci. Avšak začiatok výbuchu v rôznych žádzach. Mali by využiť toto mesäčnom svite... Toko po-

zrušením Barana, te- da od 21. marca do 20. apríla, bude rok 1977 Leto bude pre Baranov výnimi dobre. Monumenské znamená zmeny v rodinach, možno po- ako dosledok dobrej čítat aj s úspechom pri práci. Avšak začiatok výbuchu v rôznych žádzach. Mali by využiť toto mesäčnom svite... Toko po-

zrušením Barana, te- da od 21. marca do 20. apríla, bude rok 1977 Leto bude pre Baranov výnimi dobre. Monumenské znamená zmeny v rodinach, možno po- ako dosledok dobrej čítat aj s úspechom pri práci. Avšak začiatok výbuchu v rôznych žádzach. Mali by využiť toto mesäčnom svite... Toko po-

zrušením Barana, te- da od 21. marca do 20. apríla, bude rok 1977 Leto bude pre Baranov výnimi dobre. Monumenské znamená zmeny v rodinach, možno po- ako dosledok dobrej čítat aj s úspechom pri práci. Avšak začiatok výbuchu v rôznych žádzach. Mali by využiť toto mesäčnom svite... Toko po-

zrušením Barana, te- da od 21. marca do 20. apríla, bude rok 1977 Leto bude pre Baranov výnimi dobre. Monumenské znamená zmeny v rodinach, možno po- ako dosledok dobrej čítat aj s úspechom pri práci. Avšak začiatok výbuchu v rôznych žádzach. Mali by využiť toto mesäčnom svite... Toko po-

zrušením Barana, te- da od 21. marca do 20. apríla, bude rok 1977 Leto bude pre Baranov výnimi dobre. Monumenské znamená zmeny v rodinach, možno po- ako dosledok dobrej čítat aj s úspechom pri práci. Avšak začiatok výbuchu v rôznych žádzach. Mali by využiť toto mesäčnom svite... Toko po-

zrušením Barana, te- da od 21. marca do 20. apríla, bude rok 1977 Leto bude pre Baranov výnimi dobre. Monumenské znamená zmeny v rodinach, možno po- ako dosledok dobrej čítat aj s úspechom pri práci. Avšak začiatok výbuchu v rôznych žádzach. Mali by využiť toto mesäčnom svite... Toko po-

zrušením Barana, te- da od 21. marca do 20. apríla, bude rok 1977 Leto bude pre Baranov výnimi dobre. Monumenské znamená zmeny v rodinach, možno po- ako dosledok dobrej čítat aj s úspechom pri práci. Avšak začiatok výbuchu v rôznych žádzach. Mali by využiť toto mesäčnom svite... Toko po-

zrušením Barana, te- da od 21. marca do 20. apríla, bude rok 1977 Leto bude pre Baranov výnimi dobre. Monumenské znamená zmeny v rodinach, možno po- ako dosledok dobrej čítat aj s úspechom pri práci. Avšak začiatok výbuchu v rôznych žádzach. Mali by využiť toto mesäčnom svite... Toko po-

zrušením Barana, te- da od 21. marca do 20. apríla, bude rok 1977 Leto bude pre Baranov výnimi dobre. Monumenské znamená zmeny v rodinach, možno po- ako dosledok dobrej čítat aj s úspechom pri práci. Avšak začiatok výbuchu v rôznych žádzach. Mali by využiť toto mesäčnom svite... Toko po-

zrušením Barana, te- da od 21. marca do 20. apríla, bude rok 1977 Leto bude pre Baranov výnimi dobre. Monumenské znamená zmeny v rodinach, možno po- ako dosledok dobrej čítat aj s úspechom pri práci. Avšak začiatok výbuchu v rôznych žádzach. Mali by využiť toto mesäčnom svite... Toko po-

zrušením Barana, te- da od 21. marca do 20. apríla, bude rok 1977 Leto bude pre Baranov výnimi dobre. Monumenské znamená zmeny v rodinach, možno po- ako dosledok dobrej čítat aj s úspechom pri práci. Avšak začiatok výbuchu v rôznych žádzach. Mali by využiť toto mesäčnom svite... Toko po-

zrušením Barana, te- da od 21. marca do 20. apríla, bude rok 1977 Leto bude pre Baranov výnimi dobre. Monumenské znamená zmeny v rodinach, možno po- ako dosledok dobrej čítat aj s úspechom pri práci. Avšak začiatok výbuchu v rôznych žádzach. Mali by využiť toto mesäčnom svite... Toko po-

zrušením Barana, te- da od 21. marca do 20. apríla, bude rok 1977 Leto bude pre Baranov výnimi dobre. Monumenské znamená zmeny v rodinach, možno po- ako dosledok dobrej čítat aj s úspechom pri práci. Avšak začiatok výbuchu v rôznych žádzach. Mali by využiť toto mesäčnom svite... Toko po-

zrušením Barana, te- da od 21. marca do 20. apríla, bude rok 1977 Leto bude pre Baranov výnimi dobre. Monumenské znamená zmeny v rodinach, možno po- ako dosledok dobrej čítat aj s úspechom pri práci. Avšak začiatok výbuchu v rôznych žádzach. Mali by využiť toto mesäčnom svite... Toko po-

zrušením Barana, te- da od 21. marca do 20. apríla, bude rok 1977 Leto bude pre Baranov výnimi dobre. Monumenské znamená zmeny v rodinach, možno po- ako dosledok dobrej čítat aj s úspechom pri práci. Avšak začiatok výbuchu v rôznych žádzach. Mali by využiť toto mesäčnom svite... Toko po-

zrušením Barana, te- da od 21. marca do 20. apríla, bude rok 1977 Leto bude pre Baranov výnimi dobre. Monumenské znamená zmeny v rodinach, možno po- ako dosledok dobrej čítat aj s úspechom pri práci. Avšak začiatok výbuchu v rôznych žádzach. Mali by využiť toto mesäčnom svite... Toko po-

zrušením Barana, te- da od 21. marca do 20. apríla, bude rok 1977 Leto bude pre Baranov výnimi dobre. Monumenské znamená zmeny v rodinach, možno po- ako dosledok dobrej čítat aj s úspechom pri práci. Avšak začiatok výbuchu v rôznych žádzach. Mali by využiť toto mesäčnom svite... Toko po-

zrušením Barana, te- da od 21. marca do 20. apríla, bude rok 1977 Leto bude pre Baranov výnimi dobre. Monumenské znamená zmeny v rodinach, možno po- ako dosledok dobrej čítat aj s úspechom pri práci. Avšak začiatok výbuchu v rôznych žádzach. Mali by využiť toto mesäčnom svite... Toko po-

zrušením Barana, te- da od 21. marca do 20. apríla, bude rok 1977 Leto bude pre Baranov výnimi dobre. Monumenské znamená zmeny v rodinach, možno po- ako dosledok dobrej čítat aj s úspechom pri práci. Avšak začiatok výbuchu v rôznych žádzach. Mali by využiť toto mesäčnom svite... Toko po-

zrušením Barana, te- da od 21. marca do 20. apríla, bude rok 1977 Leto bude pre Baranov výnimi dobre. Monumenské znamená zmeny v rodinach, možno po- ako dosledok dobrej čítat aj s úspechom pri práci. Avšak začiatok výbuchu v rôznych žádzach. Mali by využiť toto mesäčnom svite... Toko po-

zrušením Barana, te- da od 21. marca do 20. apríla, bude rok 1977 Leto bude pre Baranov výnimi dobre. Monumenské znamená zmeny v rodinach, možno po- ako dosledok dobrej čítat aj s úspechom pri práci. Avšak začiatok výbuchu v rôznych žádzach. Mali by využiť toto mesäčnom svite... Toko po-

zrušením Barana, te- da od 21. marca do 20. apríla, bude rok 1977 Leto bude pre Baranov výnimi dobre. Monumenské znamená zmeny v rodinach, možno po- ako dosledok dobrej čítat aj s úspechom pri práci. Avšak začiatok výbuchu v rôznych žádzach. Mali by využiť toto mesäčnom svite... Toko po-

zrušením Barana, te- da od 21. marca do 20. apríla, bude rok 1977 Leto bude pre Baranov výnimi dobre. Monumenské znamená zmeny v rodinach, možno po- ako dosledok dobrej čítat aj s úspechom pri práci. Avšak začiatok výbuchu v rôznych žádzach. Mali by využiť toto mesäčnom svite... Toko po-

zrušením Barana, te- da od 21. marca do 20. apríla, bude rok 1977 Leto bude pre Baranov výnimi dobre. Monumenské znamená zmeny v rodinach, možno po- ako dosledok dobrej čítat aj s úspechom pri práci. Avšak začiatok výbuchu v rôznych žádzach. Mali by využiť toto mesäčnom svite... Toko po-

zrušením Barana, te- da od 21. marca do 20. apríla, bude rok 1977 Leto bude pre Baranov výnimi dobre. Monumenské znamená zmeny v rodinach, možno po- ako dosledok dobrej čítat aj s úspechom pri práci. Avšak začiatok výbuchu v rôznych žádzach. Mali by využiť toto mesäčnom svite... Toko po-

zrušením Barana, te- da od 21. marca do 20. apríla, bude rok 1977 Leto bude pre Baranov výnimi dobre. Monumenské znamená zmeny v rodinach, možno po- ako dosledok dobrej čítat aj s úspechom pri práci. Avšak začiatok výbuchu v rôznych žádzach. Mali by využiť toto mesäčnom svite... Toko po-

zrušením Barana, te- da od 21. marca do 20. apríla, bude rok 1977 Leto bude pre Baranov výnimi dobre. Monumenské znamená zmeny v rodinach, možno po- ako dosledok dobrej čítat aj s úspechom pri práci. Avšak začiatok výbuchu v rôznych žádzach. Mali by využiť toto mesäčnom svite... Toko po-

zrušením Barana, te- da od 21. marca do 20. apríla, bude rok 1977 Leto bude pre Baranov výnimi dobre. Monumenské znamená zmeny v rodinach, možno po- ako dosledok dobrej čítat aj s úspechom pri práci. Avšak začiatok výbuchu v rôznych žádzach. Mali by využiť toto mesäčnom svite... Toko po-

zrušením Barana, te- da od 21. marca do 20. apríla, bude rok 1977 Leto bude pre Baranov výnimi dobre. Monumenské znamená zmeny v rodinach, možno po- ako dosledok dobrej čítat aj s úspechom pri práci. Avšak začiatok výbuchu v rôznych žádzach. Mali by využiť toto mesäčnom svite... Toko po-

zrušením Barana, te- da od 21. marca do 20. apríla, bude rok 1977 Leto bude pre Baranov výnimi dobre. Monumenské znamená zmeny v rodinach, možno po- ako dosledok dobrej čítat aj s úspechom pri práci. Avšak začiatok výbuchu v rôznych žádzach. Mali by využiť toto mesäčnom svite... Tok